

שיחות קודש

פרשת בשלח
שבת שירה
וט"ו בשבט

מכי"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בס"ד

רגע לפני הגאולה – מה עושים?!

בפרשת בא קראנו בשבוע שעבר על תהליך יציאת בני ישראל מארץ מצרים. אך בדיוק באמצע עושה התורה הק' עצירה ומצווה את עם ישראל על מצוות קידוש החודש בכל פעם שהלבנה עולה מחדש. ויש להבין איזה הקשר יש ליציאת מצרים וקידוש החודש? מלבד זאת מעניין שמה של המצווה הזו – ראש חודש, וכן מה שהתורה הק' מציינת ג' פעמים את המושג חודש, החודש הזה לכם ראש חודשים ראשון הוא לכם לחודשי השנה.

על פי הדרך בה אנו מדברים, ידוע כי יציאת מצרים איננה פעולה פיזית של יציאת אנשים מתוך מבצר סגור ומסוגר, אלא המושג יציאת מצרים הינו מושג רעיוני של החדרת אמונה, מאנשים שחיו כמה מאות שנים בצל פרעה שהחשיב עצמו לאלוה, ועשה כל הזמן פעולות שונות כדי שאנשים יכפרו בה' ויאמינו בו. כמו לדוג' הפתחים הנמוכים בארמונו שנועדו להכריח את הבאים להשתחוות לפרעה בכניסתם, כמובא במדרש ועוד עבודות כפייה בלתי פוסקות כדי שאנשים ימנעו מלחשוב מה עובר עליהם וכפי שנראה להלן. מובא בפרשה שמשה רבינו ע"ה פונה לקב"ה, 'הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה', ומבאר רש"י במקום שהדבר הוא ק"ו, אם היהודים שצריכים לצאת ממצרים לא שומעים בקולי על אחת כמה וכמה שפרעה לא ישמע. אך מקשים שלכאורה הדבר הפוך לגמרי, מכיון שאדם שעובד עבודת פרך ובכל יום חושב רק כיצד לסיים את מכסת העבודה שניתנה לו, (כי אם לא יספיק יש סיכוי גדול שיכניסו במקום הלכ"ה את הבן שלו ח"ו) יבוא מישהו לדבר אתו על גאולה, בודאי שלא ישמע, ורק יחפש פיתרון כפי שאומרים 'לגמור את החודש'. משא"כ פרעה שחי ברחבות ויש לו זמן לשמוע, אליו צריך לפנות ולדבר, וא"כ מה הק"ו שעושה רש"י? אמנם התורה הק' מבארת לנו שהסיבה שבני ישראל לא ירצו להקשיב למשה רבינו ע"ה, היא מלבד העבודה הקשה גם מפני קוצר רוח. מהו הקוצר רוח?

האדם מורכב משני חלקים, גוף ונפש. ישנו פסוק באיוב שהשטן ביקש רשות להביא ייסורים על איוב, והקב"ה נענה לו בתנאי שישמור עליו. ומבאר רש"י במקום שם שהייסורים שהיו לשטן לשמור על איוב היו קשים הרבה יותר מהייסורים שהביא על איוב. וממשיל זאת רש"י לחבית יין ונחש כרוך על פיתה, ורוצים לפתוח את החבית ולשתות מהיין, מה יעשו? אם ישברו החבית הנחש אמנם יברח אך היין יישפך.

במשפט אחד 'שבור חבית ושמור יינה'.

החיים שלנו כאן בעוה"ז דומים למשל זה הפלא ופלא. מצד אחד העולם הזה הוא עולם חומרי, עולם של רגשות, מקום שמתעסקים עם אנשים ומנגד ישנו גם עולם הרוח. וכבר התבטא הבעש"ט הק' על העוה"ז ואמר: 'עולם עולם מה טוב לו לאדם שאף פעם לא היה בך', וכמו שאמרו חז"ל טוב לו לאדם שלא נברא משנברא. 'אבל טוב יותר מו' שהוא כבר כאן אך איננו כאן'. כלומר – העבודה של האדם היא למצוא תמיד את הדרך הממוצעת. לדו', אדם שמחפש פרנסה אך כל כולו נכנס לפרנסה בלי להשאיר מקום לדברים אחרים ולפעמים עד כדי כפייתיות דבר זה אינו טוב. וכמו כן אדם שיאמר הקב"ה ידאג לי לפרנסה ולא יעשה שום השתדלות עבור זה, גם זה לא טוב. ומספרים על חסיד אחד, שחזר ממאמר של הרבי, והיה משולהב מאוד עד שלא יכלו כלל לדבר עמו, וכל שאלה ששאלו אותו אשתו וילדיו ענה להם: וכי מה אתם מתעסקים בזוטות הרי אני כעת נמצא בעולם האצילות... עד שנכנס שכנו ושאל אותו מתי יחזיר לו את המאה רובל שלקח ממנו עבור הנסיעה לרבי? ושוב ענה לו

החסידי: כיצד זה תדבר על כסף כשאני נמצא באצילות. נתן לו השכן מכה הגונה, והחסידי שמישש את גבו הכואב אמר: 'אם אני מרגיש את הכאב כנראה שעדיין אין אני נמצא באצילות!...'

התפקיד שלנו בעולם הוא לעשות את האיזון בין הנפש לגוף, בין החבית ליון, כשיין שהוא בגי' 70 הוא כמניין סוד שאף הוא עולה 70. הנשמה היא הסוד הטמון בתוך האדם, אנו לא רואים אותה ולא חשים אותה אלא מאמינים שהיא קיימת, משא"כ הגוף הוא דומיננטי מורגש, דורש יחס. ניתן לראות את השוני אצל אומות העולם בין התרבות המזרחית לבין העולם המערבי. בעוד שבצד מזרח שולטות האמונות התפלות והמיסטיקה, הרי שבעולם המערבי רובם ככולם שקועים בתוך עולם החומר, וגם מי שמדי פעם מרגיש חלול הולך לזמן מה ועושה לעצמו 'תרגילים רוחניים' אך לאחר מכן חוזר ושוקע באוכל ובתאוות עוה"ז... ביהדות בלבד אנו מוצאים את הדרך הממוצעת והמאזנת, המחברת בין העולם החומרי לעולם הרוחני. ע"י החיבור הזה אדם יכול להגיע לשלימות הנדרשת ממנו.

כיצד מחברים את שני העולמות הקוטביים הללו?

אומרים בשם החפץ חיים זצוק"ל, שאמר כי עצלות גדולה ירדה לעולם. אם פעם היו צריכים לשאוב מים מהנהר ולעשות פעולות מסובכות כדי לשמור על חיים תקינים, הרי שהיום הכל נעשה בלחיצת כפתור אחת, וגם על זה כבר עובדים שלא יצטרכו ללחוץ אלא הכל יעבור לפעילות אוטומטית מלאה. ומשום כך החלטתי לנצל את העצלות הזו לפה שלי... ובשם החזו"א אומרים שכל בעל חי יש לו מערכת הגנה, זה בקרניים וזה בזנב וכו'. אני ההגנה שלי היא בפ"י! כל זמן שאדם לא מדבר הוא בעה"ב על דיבורו, אך ברגע שכבר אמר 'שוב אינו חוזר ומגיד'... והדיבור נהיה בעה"ב עליו. אדם שמגיב בשעת כעס מובא עליו – כל הכועס בא לידי טעות... א"כ לא נגיב כלל? גם זה לא, אלא ניקח את הדרך הממוצעת, ישנה דרך להגיב בשעת מעשה ויש להגיב שלא בשעת מעשה.

השלב הבא הוא להכיר בזה שהקב"ה ברא את האדם מוגבל. ישנם אנשים שיש להם מחשבות שאינם יכולים לבוא לידי ביטוי בדיבור, וישנם מחשבות שאדם כבר יכול לבטא אותם בדיבור אך לשלב המעשה לא יגיעו מחוסר אמצעים וכדו'. הטעם לכל זה הוא כי הקב"ה מבקש את ההכרה של האדם במציאות זו שה' מחיה אותנו! וזו רק ע"י הדרך הממוצעת שהאדם מצד אחד גדוש ברעיונות אך משהו חוסם אותו, לא למטרת החסימה אלא למטרת ההכרה מי גותן לו את הרעיון! ר' אשר זי"ע סיפר פעם כיצד עלה בדעתו להגיע לדרך. המעשה היה בסיום החיידר, בו ר' אשר נבחר מכל המחזור שלו להיות זה שיעשה קבל עם ועדה את ה'הדרן' של הסיום ויביא את דברי התלמידים וההורים. כמובן שחזרות רבות קדמו לאירוע גדול זה שכל גדולי ירושלים השתתפו בו. אך באמצע הדברים כשכל מה שהיה צריך לומר היה מסודר להפליא במוחו, לפתע שכח לגמרי ברגע אחד את המשך הדברים. כמה שניסו לרמוז או לעזור ממש מימין ומשמאל, נחל אכזבה ומפח נפש גדול. הבושה צרבה בו זמן רב מאוד ויותר מכל ההערות שזרמו מכל הצדדים, איזה בושות עשית... לאחר שנים כשהיה הולך לפעלד, התפלל פעם לה' שיתן לו להבין את משמעות הדבר שכה הכאיב לו, ולפתע הכתה במוחו ההכרה שהנה גילה את הקב"ה. כי עד עכשיו הוא היה בטוח שהוא הילד המוצלח שכל החיידר סומך את ידיו עליו, ועכשיו גילה ופינה מעט מקום גם לקב"ה... אותה הגבלה שהקב"ה הגביל אותו שלא יוכל להמשיך הלאה הביאה אותו להכרה שהקב"ה הוא זה שמדבר דרכו ומפני ששכח מזה והתחיל בעצמו לדבר הקב"ה פשוט הפסיק אותו כדי שיכיר בכך שלא הוא המדבר. ואילו היה אז נזכר שהקב"ה הוא זה שמדבר, אזי לא רק שהיה דיבורו קולח אלא כולם היו מתפעלים מהדיבורים הללו מכיון שאלו הם דברי אלקים חיים.

מעשה נוסף שהיה עם יהודי שהולך בדרך, ועשה שמחה. ובשמחה תכונה מלאה, זה מבשל וזה אופה והכל מוכן ומזומן לסעודה. שכרו אולם לשבת וערכו אותו כיד המלך. לאחר כל ההכנות הלכו להתפלל קבלת שבת. באמצע התפילה בא אחד מבני הבית ולחש על אוזנו של המחותן, שאותו אולם ששכרו שהיה נמצא במרתף הבית, נמצא כולו מוצף עד למעלה מפני הביוב שעלה על גדותיו... מיותר לציין את עוגמת הנפש וחוסר האונים של המארחים מה יעשו כעת, אך בעל השמחה ששומע תדיר את השיעורים אמר בזה הלשון: לולי הדרך כבר מזמן הייתי מאבד את העשתונות, אך בס"ד הקב"ה נתן לי לקלוט שגם הוא חפץ להיות שותף בשמחתנו ולולי דבר זה היינו בטוחים שאנו משפחה מאורגנת להפליא והכל 'דופק'... מיד הוריד בעל השמחה את בגדי השבת וירד למטה, גרף וניקה את כל הביוב... לאחר מכן שמח מאוד כי ראה בחוש שלא הוא עושה את השמחה אלא הקב"ה עושה אותה...

אם נשים לב בכל שלבי החיים שלנו שכשמהשו 'נתקע', זהו רחמים מאת ה' שבמקום שנישבר שם ניקח ונמנף את זה למקום של רחמים שהקב"ה מוביל אותנו וזו השמחה היא פנימית ואמיתית – שמחת הקשר בורא שהאדם מקבל ונותן. וזהו המושג סיבה, כי אם האדם לא נותן את ההכנעה אזי הוא הופך את הסיבה למציאות כביכול אך כשנותן את ההכנעה ומגלה את הקב"ה שמסתתר בסיבה מרויח משני כיוונים, גם שמגיע לתכלית בריאת העולם וגם שהסיבה מיד מסתלקת שכן העלה אותה לשורשה וממילא משם יתפרדו כל פועלי און ואין איש שיכול להזיק לו...

זו היא קליפת מצרים שהכניסה את עם ישראל בגלות – מי הו"ה אשר אשמע בקולו. וכיצד יוצאים מהגלות, ע"י אותה מילה ממש, כי גלות היא גם ביאור של המילה לגלות, וברגע שאדם מגלה את הפנימיות שמסתתרת בגלות, מיד הוא מגיע לגאולה. יתר על כן כל הכח שיש לסט"א ולפרעה מגיע מאתנו ממש כי אם אדם לא נתן את ההכנעה הרי שבכח זה הוא מזין את הסט"א. **כי בכל גלות יש חיות שמסתתרת וחיות זו מחכה להחיות אתה את היהודי אך כשהאדם לא מתחיה מזה אלא להיפך, נכנס לטבע הדברים מיד לוקח הסט"א חיות זו לעצמו – דבר זה גורם צער לשכינה, וצער זה הוא כאין וכאפס לעומת הצער שיש לנו מהמצב שנקלענו אליו. ובכל זאת הכאב שלנו הוא רחמים כדי שנכיר שם בעל כורחנו את המציאות העכשווית שהולדנו ונהפוך אותה בחזרה לסיבה.**

עפ"י גם אפשר לבאר נפלא את מאמר הגמ' 'הקב"ה מדקדק עם צדיקים כחוט השערה', לכאורה צריך להבין מדוע עושים עם הצדיק חומרה כל כך גדולה שבעבור כל דבר קטן כבר ייאלץ לסבול הלא בכ"ז הוא צדיק? אך האמת היא שזו גם קולה מאוד גדולה, כי מיהו צדיק, מי ששם לב לכל תנועה ומחשבה תמיד לגלות מיד ששכח מה' ולחזור אליו בדביקות. ממילא דווקא עם כזה אדם שחי כ"כ בדביקות הקב"ה מדקדק עמו להזכיר לו בכל רגע שלא יצטרך לעבור גלגולים כ"כ ארוכים עד שיחזור לדביקותו. ונבאר, הלא ידוע שישנם ג' דרגות, מחשבה דיבור ומעשה. ואם פגם אדם ולא זכר את ה' במחשבתו ולא שם ליבו לתזכורת שנותנים לו משמים הרי שצריכים לתת לו תזכורת בדיבור, כגון שמגיע לידי כעס או דיבור לשה"ר וכדו', ואם גם שם לא שם לב שהוא חי בנתק אזי מורידים אותו לחטוא ממש במעשה, ואז ודאי שייזכר שהוא בנתק מה' ויתעורר לשוב לדביקות. אך הצדיק מיד שנפל במחשבה לא מניחים לו עד שמתעורר לשוב לדביקות מיד במחשבה...

דבר זה אנו למדים מדוד המלך ע"ה שאמר: 'למה קודר אלך בלחץ אויבי'. לכאורה היה צריך לומר מדוע אתה נותן לאויב להלחיציני? אך דוד המלך ע"ה מלמדנו שמה שהפריע לו זה שהיה קודר, הלא הקב"ה מתגלה אליו דרך האויב וא"כ צריך לשמוח בזה ולא להיפך...

שלבים נוספים בנתינת ההכנעה:

זומם צומח חי, מדבר! נתינת ההכנעה לכורא עולם דרך הסיבה שמתעוררת ע"י אדם שהוא בעל בחירה – הינה השלב היותר קשה, כי מילא אדם שקיבל מכה מאבן, גם כך אין לו על מי להתרגז ורק יודע שזה מאת ה'. אולם אדם שיש לו בחירה ובכל זאת הוא מרגיז אותי זהו כבר כמעט בלתי נסלח, ועל כן שם לתת את ההכנעה שזהו מבורא עולם זהו קשה בהחלט.

מובא בפרשה, 'יורא ראובן ויצלהו מידם' ומבואר כיצד הציל אותו מידם? אמר להם: בואו ונשים אותו בבור וידינו אל תהי בו כי אחינו בשרנו הוא... ובאמת כוונתו היתה להצילו לאחמ"כ. אמנם האחים הק' שמו את יוסף בבור מלא עקרבים ונחשים וא"כ מה עלה אז בדעתו של ראובן? ונבאר יסוד עצום ונפלא עפ"י דרכנו, כי ראובן ראה שיוסף הצדיק מעולם לא השיב ולו דבר לאחיו על כל הפגיעות שפגעו בו, ומציאות שלא מוזכר בתורה הק' אפ"י דבר אחד שיוסף הצדיק עונה לאחים. ובוודאי שגם בדומם צומח חי לא היה עונה מאומה. על כן אמר עדיף נחשים ועקרבים שברור שלא יפגעו ביוסף כי הוא חי אותם כסיבה, מאשר האחים שם כבר הניסיון יותר קשה ויותר מורכב. כי גם אצל הגוי נתן יוסף הכנעה לרצון ה', אך באחים אולי זה כבר יותר מדי...

וביתר ביאור: הבעש"ט הק' חידש לנו שהשגחה של האדם הינה לפי הדביקות. כלומר יש השגחה כללית על כל הברואים, אך ישנה גם השגחה לפי הדביקות של האדם בה'. ומשל למה הדבר דומה, להבדיל לשני ילדים במשפחה ואינם דואגת להם ומכינה להם מה שצריכים. אך בעוד ילד אחד רואה זאת כמובן מאליה, הילד השני תמיד מתייחס ואומר תודה. דבר מובן הוא שלילד שמתייחס יש יותר הערכה אצל אמו שמרגישה ביותר את הקשר שלה עמו... להבדיל גם אצל האדם הדבק בה' ישנה השגחה פרטית מיוחדת לפי הדרך שחי בה. כעת נבין, ראובן ידע שיוסף חי השגחה בכל דבר ובכל פרט ופרט, וא"כ ההשגחה שלו היא לפי דביקותו – שם נחשים ועקרבים לא יכולים עליו. אך אם ח"ו יכניס איזשהו רגש כשנמצא עם האחים כי מלבד שהם בעלי בחירה הם גם אחים שלו ומשם צפים ועולים הרגשות ואז יכול לאבד לרגע את הדביקות שלו בה', **מחמת שההצפה הרגשית חוסמת ומקשה על האדם לזהות שהקב"ה נמצא שם**, ואז יוכלו האחים להרע לו חלילה. ולכן העדיף שיהיה בבור שם בודאי לא ייאבד מדביקותו...

יוצא א"כ לסיכום – שההכנעה מביאה את האדם להעצמת הדביקות בה', אם בדומם צומח חי, ויותר מכל בקדָר בעל בחירה.

יסוד נוסף עצום גילה לנו הבעש"ט הק' בעניין ההכנעה. והוא הכנעה לקהילה והכנעה לצדיק. ואמנם הקושי הוא רב לתת הכנעה בכל מקום אפשרי, אך יש בכך מעלה רבה כפי שכותב הפרה"א ז"ע, שהיכן שיש קהילה של אנשים שחיים יחד, ונותנים הכנעה זה לזה, אף אם יש בהם רק אדם אחד שחי בדביקות גדולה, הרי שבזכותו מקבלים כל בני החבורה יחד השגחה לפי הדביקות שלו! על אף שהם אינם נמצאים בדביקות זו. **כי כשאני נותן הכנעה לאדם בחבורה או ליצדיק שבחבורה והוא חי בדביקות עם קשר בורא, הרי שגם אני נהיה קשור להנהגה זו של אותו צדיק בהשגחה לפי הדביקות שלו מחמת ההכנעה שאני נותן לו.**

כעת נחזור ליציאת מצרים. כפי שביארנו בתחילת הדברים, פרעה דאג כל הזמן שיעבדו בעבודת האדמה, וכפי שמבאר הרמב"ן שמי שמתעסק בעבודת האדמה ראשו אינו עמו... זהו נהפך לטבע שני של האדם שְׁעָבַד האדמה. ואם נתרגם זאת לימינו אנו וניקח אדם שנמצא באמצע בניה הרי שבמקום לראות אנשים הוא רואה רק גוונים של צבע, מיני קרמיקות שונים וכלי פרזול למטבח... מדוע רצה פרעה שיעבדו עבודת אדמה? כדי להשקיע את בני ישראל כל הזמן בחומריות, ואדם ששקוע בחומריות אין לו זמן לעסוק ברוחניות – ומזה פחד פרעה שכן יהודי שמתעסק ברוחניות יש לו כח להגיע עד אין סוף ב"ה לדביקות בבורא עולם. הדביקות בבורא עולם היא המצבר של האדם היהודי לכוחות חדשים, וזוגמא לדבר אפשר לראות בפלאפון שכל זמן קצר צריכים להטעין אותו מחדש כדי שיוכלו להמשיך לעבוד אתו, כך כל פעם שהאדם מתחבר לבורא עולם ע"י ההכרה שנותן בו הרי הוא מקבל כוחות חדשים והתחדשות בכל העניינים.

כעת נבין היטב גם את ההקשר בין קידוש החודש לבין יציאת מצרים בה פתחנו. התורה מבארת לנו 'החודש הזה לכם ראש חדשים' ההרגשה הזאת שהרגשתם כשיצאתם לראשונה ממצרים, היא ההרגשה שתמשיך ללוות אתכם לאורך כל הדרך לקבלת התורה – הרגשה של דביקות בורא שאז תבינו שקבלת התורה לא היתה יכולה להיות כלל ללא המעבר של מצרים, ויתירה מזו, 'ראשון הוא לכם לחדשי השנה', היינו שגם אחרי קבלת התורה עד עצם היום הזה כפי שאנו אומרים, בכל זור וזור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים. כי עד היום העצה לאדם להמשיך לקבל את ההתחדשות זה לזכור תמיד שבכל פעם שמשוהו עוצר בעדו אין זו המטרה אלא הסיבה לעורר אותו לדביקות שתביא לו התחדשות בקשר שלו עם הבורא ובקיום תכלית העולם

[שיעור בשפת אמת פר' בשלח]

יציאת מצרים – פעמיים

דבר אל בני ישראל וישבו ויחנו לפני פי החירות וגו'". התורה הק' מספרת לנו השבוע על יציאת בני ישראל ממצרים. אמנם מיד לאחר שיוצאים ממצרים מצוה עליהם הקב"ה לחזור ולשוב אל פי החירות. לאחר מכן כשהם מוקפים מכל עבר במדבר בים ובמצרים, מתרחש נס קריעת ים סוף, וכשהם צועקים לה' על המיצר בו הם נמצאים אומר הקב"ה למשה רבינו מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו... ולכאורה יש לתמוה, הלא כבר יצאו ממצרים ומדוע לא להמשיך במסע לכיוון ארץ ישראל? ובמיצר כשהם צועקים לה' אומר הקב"ה מה תצעק אלי דבר... ויסעו?

בא השפ"א עם יסוד נפלא ומבאר מה הטעם שהקב"ה החזיר את עם ישראל בחזרה בדווקא. פעמים רבות האדם מוצא את עצמו במצבים דומים. מצד אחד ישנו לחץ של פרעה – וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם, ומנגד כשכבר רוצים לעשות משהו בנידון מגלים לפתע כי יש ים לפנינו ולא ניתן להתקדם... הקב"ה מגלה לנו, דבר אל בני ישראל ויסעו, אתה תעשה את ההשתדלות שלך ואני כבר אעזור לך מחוץ לדרך הטבע.

"נתת ליראיך נס להתנוסס", השפ"א מלמד אותנו שכל נס שנעשה אי פעם הרי שנעשה לאותו הדור שהיה צריך לו. אך הנס של יציאת מצרים הינו נס להתנוסס – כלומר יציאת מצרים הינה נס תמידי שממשיך בהשרשה עמוקה אצל כל אחד ואחד. כל אחד יש לו עד היום הזה מיצרים בהם הוא צועק לה' ומיחל ליציאת מצרים הפרטית שלו. וא"כ כעת נבאר אי"ה את הטעם ואת דרכי העבודה.

יש לבאר טעם הענין שיציאת מצרים היה נס שלא בהדרגה והיא לשעה. ורצה הקב"ה שישאר גאולה זו בעצמות ישראל וכן רצון השי"ת תמיד מכל איש ישראל לעת מצוא השעה. שאין לך אדם שאין לו שעה. ואז צריך לקבוע בליבו על אח"כ שיידע להתנהג גם בעת ההסתר, ולכך ציוה שיחזרו ויעלו מעצמותם. ולכך ויצעקו'...

בני ישראל הגיעו במצרים למ"ט שערי טומאה. אם היו נשארים עוד רגע במצרים כבר לא היה ניתן להוציאם לעולם. ולכן יציאת מצרים הראשונה נקראת נס לשעה, כלומר נס על ידי איתערותא דלעילא בלבד. אך הקב"ה רצה שכל אחד שעובר היום מעברים ומיצרים יוכל להגיע לבחינה הזו של יציאת מצרים הפרטית שלו שמושפעת ישירות מיציאת מצרים הכללית כפי שנבאר אי"ה בהמשך הדברים, ולכן ציווה עליהם שיחזרו ויעברו שוב את יציאת מצרים – אך שהפעם ייצאו מעצמם באיתערותא דלתתא. ובאמת מעניין לראות כי בפעם הראשונה פרעה חפץ לשלחם ובני ישראל התמהמהו. אולם בפעם השניה פרעה רצה שיחזרו ועל כן רדף אחריהם, ובני ישראל מעצמם צעקו לה' שרוצים לצאת ממצרים. זו היתה יציאת מצרים השניה מעצמותם של ישראל.

'ולכאורה מאחר שראו נפלאותיו שאין להם שיעור למה יראו. אך כי ידעו שעתה צריכין לגבור מעצמם'. מק' השפ"א מה היה הפחד הגדול כשעמדו בני ישראל על הים, הלא כ"כ הרבה מופתים הם ספגו בחודשים האחרונים ובזדאי שהתחזקה בליבם נקודת האמונה שהקב"ה מוליך אותם ואף הוציאים בפועל ממצרים וא"כ יש להבין מדוע יראו כ"כ???

ידוע שכשאדם עובר הדרכה כלשהי, אין זה מספיק שצובר את הידע אלא ההדרכה עוזרת לאדם רק כשבאה לידי ביטוי בעולם המעשה. אך אם אדם מפחד לעשות מה הועיל בהדרכה שקיבל. הדרכה הינה כלי וסיוע כדי שהאדם יוכל להתמודד בעולם המעשה. אדם שמגיע לפעמים לצומת דרכים בדרך כלל הוא נוטה לעשות צעד אחד אחורה, כפי שניתן לראות אצל ילדים קטנים למשל כשעולים מהגן לחיידר, כבר בהתמודדות הראשונה שיש להם, לימודית או חברתית הם רוצים לחזור לגן, שם כבר הם מכירים וטוב להם. כמו כן ילד שעולה מהחיידר לשיבה, פתאום הוא לא מרגיש טוב וצריך לחזור הביתה לנוח קצת... וכן בהמשך הדרך, (רק שכמה שאדם יותר גדול הוא יותר מפנים ויותר מתבייש לספר את הפחד שלו, אך החשש ישנו כמו הרצון, לחזור אחורה)...

'וז"ש שהיו נתונים בדין שעל פי דין יגאלו עתה. והרי זכו ליגאל גם בדין... והיה מקודם בנס כדי שיהיה הכנה על אח"כ'...

מבאר השפ"א ז"ע שיציאת מצרים הראשונה היתה מתוך רחמים גמורים. אך בני ישראל רצו להיגאל על פי הדין, כלומר שהם עצמם יצעקו לה' שיוציאים ממצרים, ועי"ז ייצאו. וזו הסיבה שהקב"ה החזיר אותם בחזרה למצרים כדי שיתנו את עבודה הזו מחדש ומעצמם. אמנם א"כ מדוע היה צריך כלל את הנס הראשון? והמשל לילד קטן שלומד ורוצה ללכת, אי אפשר להעמיד אותו ולצפות ממנו שיילך. אלא קודם כל נותנים לו יד והולכים איתו מעט, עד שאט אט מתרגל, ואז אפשר כבר לעזוב אותו ולתת לו להתמודד בעצמו. כמו כן קודם כל הקב"ה הוציא אותם בעצמו ממצרים כדי להראות להם שהם בכלל מסוגלים לצאת ממצרים והאפשרות הזו הינה ברת ביצוע. או אז האדם מגלה ששייך גם שייך לצאת ממ"ט שערי טומאה, והקב"ה נותן זמנים מיוחדים כמו השבת ויו"ט שבהם אפשר ללמוד ולהתפלל ולקיים מצוות מתוך רגיעות. כל התמיכה הזו נועדה בשביל שני דברים. א. שהאדם יאמין שהוא מסוגל לעשות את כל הדברים הללו. ב. שייצע תמיד שיש לו אבא שעומד לידו כל הזמן לתת לו תמיכה אם יצטרך, וכשכבר הוא נמצא בעשייה - לא יחשוב שהוא חכם בזכות עצמו. לזה קודם כל האדם מקבל נס, כדי שילמד להכיר את הכוחות שלו, אך המטרה העיקרית היא שיעשה זאת לבד כנ"ל, **כי לולי הנס אדם לא היה מאמין לעולם שיש לו כוחות לצאת ממצרים ומהמ"ט שערי טומאה שהוא שקוע בהם!!!**

על כן כשהגיעו בני ישראל לים סוף כתוב 'ויצעקו בני ישראל אל ה'', ובהמשך אמרו 'כי טוב לנו עבוד את ממצרים'... כלומר שבני ישראל לא השיגו בתחילה את תכלית הענין, וכשיצאו ממצרים כבר הרגישו בעצמם שהם יכולים לצאת, אולם מיד כשהגיעה ההתמודדות הראשונה כבר רצו לחזור, ואז גילו שאינם יכולים בעצם לצאת ממצרים והם מעדיפים רק את הסייעתא דישמיא של האיתערותא דלעילא. וזה מה שענה להם הקב"ה: 'מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו' - כי זו תכלית המטרה, שתגלו את הכוחות שנתתי בכם, ומצד שני לא תִּשְׁכַּחוּ במעברים אלא תדעו שיש לכם את הכח לצאת ממצרים מכיון שאני עומד כל הזמן לצדכם לתת לכם תמיכה. כי הרי לזה הבטיח להם הקב"ה 'ואנכי אעלך גם עלה', שיהיה לצידם לאורך כל הדרך.

עפי"ז מבאר השפ"א עפ"י הר"ר שמעלקא ז"ל את מאמר חז"ל, 'אם משמרין בני ישראל ב' שבתות מיד נגאלים'. שתי השבתות יש להם מטרה אחת והן אותו מסלול בדרך לגאולה, השבת הראשונה הינה השפעה עליונה כדי לתת לאדם את ההכרה במושג שבת. ולאחר מכן אדם צריך לתת מעצמו את העבודה במשך ימות החול עד לשבת הבאה, ובשבת הבאה הוא כבר עובד ומכיר בזכות עבודתו שהקב"ה נתן לו את הכוחות של ששת ימי המעשה כדי שיגיע להשגת השבת בזכות העבודה שלו...

עוד מבאר השפ"א ז"ע [תת"ל"ג בקטע הראשון], על ענין אמונת בני ישראל. ומק', הלא גם במצרים היתה אמונה כפי שכתוב 'ויאמן העם', וא"כ מדוע היה צריך שוב את שני השלבים הללו? וז"ל: '... רק שיש ב' אמונות א. אף שאין האדם יודע כלום. ועכ"ז מאמין בהקב"ה. וזה מביאו שיוכל להשיג ג"כ. ואח"כ צריך להאמין ע"י ההשגה עצמו שידע שא"א להשיג כלל'. ולהבנת הדברים נביא משל ידוע, כשתינוק שווה במעי אמו מובא שהמלאך מלמדו את כל התורה כולה, ולאחר שיוצא ומתחבר בגופו ומתנתק מאמו אז סוטר על פיו ושוכח. ולכאורה דבר זה צריך ביאור, מצד אחד אם הענין הוא שילמד לבד מדוע מלמדו בפנים, ואם מלמדו בפנים מדוע כשיצא סוטר על פיו? אמנם הענין הוא מתבאר נפלא כפי שביארנו לעיל, כי ידוע שהגוף הוא הגורם לשכחה והנשמה היא זוכרת. א"כ הגוף הוא הגורם לאדם לשכוח מהאמונה בה'. ולכן אם לא היתה נשמתו של התינוק מקבלת את כל התורה כולה במעי אמו, גופו לבד לא היה מסוגל כלל וכלל ללמוד ולהשיג את התורה. ומצד שני ברגע שיוצא ממעי אמו ומתחברת נשמתו עם גופו, מיד גורם הגוף לשכחה, ולכן סוטר על פיו שזהו החיבור של הנשמה עם הגוף כדי שהאדם יעבוד בעצמו לזכך את גופו בעבור שיוכל להשיג את התורה הק'. כמו כן מבאר השפ"א ז"ל האמונה הראשונה - שלב ראשון שאין האדם יודע כלום ועכ"ז מאמין, כלומר שהוא מגביר את החלק של הנשמה על הגוף. פעולה זו שהוא מבטל את הגוף ומאמין, מביאה אותו להשגה. והשלב השני הוא אחרי שכבר זיכך את גופו והשיג את האמונה, יידע שגם מה שהשיג אינו כלום לעומת הבחינה של האין סוף... וזה היה ב' השלבים של האמונה שהיה אצל בני ישראל. תחילה במצרים, שם לא היה להם

כלום ואעפ"כ האמינו שיכולים לצאת ממצרים. ולאחר שיצאו, היה חזרתם כבר בדעת ובהשכל על פי ציווי השי"ת ללא קשר לשיעבוד מצרים ופרעה, ושם היה השלב השני של האמונה על ידי שיבטלו את השגתם. והשפ"א מגדיר זאת בשני בחינות של העלם. תחילה ההעלם שהיה ע"י פרעה שאמר לי יאורי ואני עשיתיני, והיה העלם גדול של השגה בה', ואעפ"כ האמינו. ולאחר מכן שכבר קיבלו השגה בה' משל עצמם היו צריכים לבטל אותה, ולכן חזרו לאחוריהם...

נקודה נוספת מחדד השפ"א [תר"מ קטע ראשון], שהקב"ה רצה לראות האם הבינו בני ישראל את תכלית יציאת מצרים, כדכתיב, 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה', כלומר שעיקר מה שהוצאתי אתכם ממצרים היה כדי שתהיו עבדי ה'. ועתה כשהחזיר אותם לאחוריהם כתוב 'ויצעקו בני ישראל אל ה'', היינו שצעקו לה' לאמר, אם היתה התכלית להיות עבדי ה', א"כ מה הטעם שאנו חוזרים כעת להיות תחת יד מצרים? ובכך הוכיחו שהם אמנם רוצים לצאת ממצרים לא מפני שנאתם למצרים אלא בכדי להיות עבדי השי"ת

להתחבר לאילן

בגמ' תענית ה': 'רב נחמן ור' יצחק הוו יתבי בסעודתא. א"ל רב נחמן לר' יצחק לימא מר מילתא... (כלומר אמור איזה חידוש בהלכה). כי הוו מיפטרי מהדדי אמר ליה: ליברכן מר. (ברך אותי). אמר ליה, אמשול לך משל למה הדבר דומה: לאדם שהיה הולך במדבר והיה רעב ועיף וצמא. ומצא אילן שפירותיו מתוקים וצילו נאה ואמת המים עוברת תחתיו. אכל מפירותיו ושתה ממימיו וישב בצילו. וכשביקש לילך אמר: אילן אילן במה אברכך? אם אומר לך שיהו פירותיך מתוקין, הרי פירותיך מתוקין. שיהא צלך נאה, הרי צלך נאה. שתהא אמת המים עוברת תחתך, הרי אמת המים עוברת תחתך. אלא יהי רצון שכל נטיעות שנוטעים ממך יהיו כמותך. אף אתה במה אברכך, אם בתורה, הרי תורה. אם בעושר, הרי עושר. אם בבנים, הרי בנים. אלא יהי רצון שיהו צאצאי מעיך כמותך...

יש להבין במעשה זה כמה וכמה דברים. תחילה מדוע ביקשו להתברך דווקא כשנפטר ממנו? שנית, מדוע דווקא בירכו ודימהו לאילן? וכן מה ניתן ללמוד דווקא בשלושת דברים אלו פירותיך מתוקים, צלך נאה, אמת המים עוברת תחתך?

השפת אמת זי"ע [ד"ה בענין השירה. תר"נ]. "בענין השירה עיין מ"ש לעיל פרשת ויחי שיש פרשיות מיוחדין לגלות. לכן היא סתומה. וכמו כן יש פרשיות מיוחדין לגאולה וחירות לכן בשירה יש פרשיות בכל פסוק ובכל שורה..."

פרשת ויחי היא פרשה סתומה. (כלומר – מחוברת היא בס"ת יחד עם הפרשה הבאה אחריה) ורש"י שם מבאר מדוע פרשה זו סתומה? רמז הוא, שכשנפטר יעקב אבינו ע"ה, נסתמו עיניהם וליבם של ישראל מצרת השיעבוד. מבאר השפת אמת זי"ע, גלות בני ישראל אינה במקרה אלא כל תהלוכות בני ישראל עושים רושם בתורה, כלומר רמוזות בתורה הק'. [ולהלן יתבאר אי"ה עומק הענין]. ידוע שהתורה הק' קדמה לעולם כמאמר הזה"ק: 'הסתכל קוב"ה באורייתא וברא עלמא'. כמו כן כל הבריאה הינה בשביל עם ישראל. הקב"ה הקדים את התורה לעולם כדי להקדים רפואה למכה. א"כ שכל דבר רמוז בתורה, נמצינו למדים שלכל התרחשות שיש בעולם, ישנן השלכות המובאות כבר בתורה. ודבר זה צריך לימוד, כיצד רמוזים הדברים ומה אנו יכולים ללמוד מזה בעבודת השי"ת?

כדי להבין עניין זה של פתוחות וסתומות שמציין השפ"א, נפתח במעשה על הרה"ק מראפשיץ זי"ע, שהלך פעם בלוויית בנו הרה"ק ר' אליעזר מזד'יקוב זי"ע. בדרך פנה אליו בנו וביקש ממנו שיגלה לו מי הם הל"ו הצדיקים הנסתרים של הדור. התחיל מונה בפניו את שמותיהם, הרה"ק מרימנוב זי"ע הרה"ק מלובלין זי"ע הרה"ק מאפטא זי"ע, ועוד... אמר לו בנו: וכי צדיקים נסתרים הם? הלא גלוי וידוע לכולם כי הם צדיקים גלויים המגינים על הדור? השיב לו הרה"ק מראפשיץ: משל לאדם שמניח סיר על האש, כעבור מספר רגעים מתחיל הסיר לבעבע, המכסה מתרומם ומים רותחים מתחילים להישפך החוצה, ודאי הוא שהמים שנשפכים לחוץ הינם כאין וכאפס לתכולה שנמצאת בתוך הסיר... כמו כן אמנם צדיקים אלו צדקתם גלויה לכל, אך כל מה שגלוי לכולם הינו כאין וכאפס לעומת פנימיותם של אותם הצדיקים שרב הנסתר בהם על הגלוי...

כך מבארים את הפסוק בפרשת השבוע יחד עם פירש"י הק', 'אז ישיר משה – שעלה בליבו לומר שירה'. לפי הנ"ל יש לבאר – 'עלה בליבו', כלומר מה שעלה וצף בליבו ופרץ החוצה היה כאין וכאפס לעומת השירה שלא שר אלא התרגשה בפנימיותו...

כמו כן התורה הק' כתובה פעמים באופן רציף וסתום ללא הפסקות, ולפעמים כמו בשירה – אריח על גבי לבינה, עם הפסקות רבות, כדי להורות לנו שהפסקות אלו רב הטמון והנסתר בהם על הגלוי. ובביאור הדברים: מבאר השפ"א זי"ע, הקב"ה נתן זמנים של פרשיות פתוחות היינו – זמנים של רחבות הדעת, כבפרשת הגאולה, וזמנים של קטנות המוחין - צמצום, כמו בפרשת ויחי שהיא מיוחסת לתחילת הגלות. אך אותן פרשיות של רחבות יש להן מטרה – שהאדם ייקח מהם כוחות להתמודד בזמנים שצר לו. 'מן המיצר קראתי י-ה, ענני במרחב י-ה'. בשני המקרים גם במיצר וגם בהרחבה נאמר י-ה, כדי ללמדנו שכל הענין הוא כיצד אנו מסתכלים ועוברים את המצבים הללו. כמה שאדם צועק במיצריו לה' כך מרחיבים לו משמים. והטעם לכך הוא כפי שאומר הפסוק 'טועמיה חיים זכו', כמה שאדם 'טועם' כאן בעוה"ז קשר בורא במעברים שלו, כך כשמרחיבים לו הוא זוכה להגדיל את הקשר הזה, ועומד על המשמר לא להתגאות ולקחת לעצמו את ההצלחות שלו.

הרה"ק בעל התניא זי"ע מגדיר זאת כעלמא דאיתכסיא ועלמא דאיגליא. בעוד שבעולם המכוסה הכל הוא שורש הטוב כמאמר הפסוק 'כי מאיתו לא תצא הרעות והטוב', כי במקור הכל טוב. הרי שבעלמא דאיגליא כלומר – במה שנגלה לאדם נראה לו לפעמים במיצר, אך אם מתעמק למצוא שם את הנקודה שהקב"ה מחיה אותו שם אז זוכה לחיות את אותו המצב. וזהו ביאור הפסוק 'גם שם ידך תנחני'.

"לכן בשירה יש פרשיות בכל פסוק ובכל שורה. וזה הוא התגלות אור התורה כמ"ש ז"ל למה

הפסקות משמשות ליתן רוח להתבונן בין פרשה לפרשה. וגאולתן של ישראל עושה רושם בתורה. ומתפתחין גנזי תורה".

מבאר השפ"א זי"ע, הפסקות אלו כביאור רש"י ז"ל בפר' ויקרא, ליתן רוח להתבונן בין פרשה לפרשה, היינו שבזמנים שרווח לאדם צריך להתבונן אז לקחת משם כוחות לחיות עם מציאות השי"ת בכל מצב. בשם הרה"ק מקאלשיץ זי"ע יתווסף נופך נפלא לדברים. ישנו מעשה המסופר בדרך מליצה, על אותה אשה זקנה שהיתה באה מדי שבת לתפילה. שנה אחת כשקראו בתורה את פרשת מכירת יוסף החלה למרר בבכי על מר גורלו של יוסף. לשנה האחרת שוב קראו בתורה את מכירת יוסף והנה אין היא בוכה כלל. הסבירה אותה אשה, 'הלא בשנה שעברה כבר עשו לו דבר זה ומדוע לא למד לקח בפעם הזאת'... אמר על כך הרה"ק מקאלשיץ זי"ע, בכל מעשה יש אמת שניתן ללמוד ממנו. באריז"ל הק' מובאת קושיה, כתוב בגמ' שאם לא היה אדם הראשון חוטא לא היתה מיתה בעולם. ולכאורה הלא התורה הק' נכתבה אלפיים שנה לפני בריאת העולם, ובה כתוב 'ויגוע וימת' וכדו', וכיצד זה יכולה הגמ' לכתוב שלא היתה מיתה בעולם? ומתרץ, שאמנם התורה הק' הינה צירופי אותיות קדושות ושמותיו של הקב"ה, שבכל אחת מהן טמונים כוחות רוחניים גדולים ונשגבים. אמנם כדי לשבר את האוזן נכתבו צירופים אלו בצורה של סיפורי מעשיות... ממילא אם היה אדם הראשון נשמר מן החטא, הרי שצירופי האותיות של הפסוק 'ויגוע וימת' היו מקבלים משמעות רוחנית אחרת לגמרי ע"י צירופי אותיות אחרים... אך מכיון שחטא גרם לכך שיתהפכו צירופי האותיות ל'ויגוע וימת'! עפ"ז ביארו בקאלשיץ את ענין מכירת יוסף. והיסוד הוא שביד האדם לשנות את צירופי האותיות הללו! מכירת יוסף היתה יכולה להיות מלווה בשנאת חינוך וכו', אך ע"י שיוסף הצדיק עבד על עצמו לתת בדווקא אהבת חינוך וכל מה שחיפש במכירה היה את הניצוץ האלוקי שמחיה אותו שם ונותן לו כוחות להתמודד, אזי נהפכו צירופי האותיות של מכירת יוסף לדבר עוצמתי ביותר.

חז"ל אומרים חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה. אדם שעבר צרה כלשהי ולבסוף נעשה לו נס, מודה הוא להשי"ת על הנס שעשה לו. אמנם אם נשאל את אותו אדם היה מעדיף בלי הנס ובלי הצרה... ויש לבאר ששני הדברים כלולים אחד בשני, כדכתיב, 'אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים', אדם צריך לדעת שהחלק של הכניסה למצרים והיציאה ממנה הינה חלק בלתי נפרד מההכרה של 'אנכי ה' אלוקיך'... ובלי זה האדם לא היה כלל מנסה להתקרב לראות ולגלות את הנהגת ה'. זה מה שביארנו לעיל למה היו ההפסקות משמשות, ליתן רוח להתבונן בזמנים שטוב ובהיר לאדם שיקח מזה כוחות לזמנים שיהיה לו פחות בהיר ויותר קשה.

על פי הנ"ל נבאר גם אי"ה את מאמר הגמ' שפתחנו. אותם אמוראים דיברו וליבנו ביניהם תחילה בעיות הילכתיות שהם רומזים למעברים שיש לאדם שם צריך לתת עבודת ה' עד שמתלבנים לו הדברים ומתבהרת לו מציאות ה' במעבר שעובר. על כן כשנפרדו אמר לו ר' יצחק לרב נחמן, משל למה הדבר דומה לאדם שהולך במדבר – היינו במקום של ציה ושממה וחוסר

בהירות בחינת פרשיות סתומות, והיה רעב עייף וצמא שהם בחינות של נפש רוח ונשמה. ומצא שם אילן – אילן הוא בגימטריה צ"א כמנין הוי"ה אדנ"י, הוי אומר הגם שאדנ"י הוא דין יכול האדם להפוך את הדין לבחינה של הוי"ה שהוא שם של רחמים. ואילן זה כאשר האדם מגלה שם את הנהגת השי"ת אזי מגלה שפירותיו מתוקים צילו נאה ואמת המים עוברת תחתיו. היינו הפירות הם גוף האילן הצל הוא אף בזמן שאין פירות ואמת המים רומז לקב"ה שהוא אין סוף ב"ה. אכל מפירותיו – רומז לישועה שבאה לאדם, ישב בצילו – הוא האמונה כפי שאנו יושבים בסוכות שצילא דמהימנותא, גם בזמן שאין פירות האדם האמונה חופפת על האדם ומלווה אותו כל הזמן. ושתה ממימיו – על ידי עבודתו קיבל את הקשר עם הבורא שהוא אי"ס. אז אמר: רבש"ע יהי רצון שכל נטיעות שנטעים ממך יהיו כמותך – היינו שכל הצדיקים שמחוברים לאילן שהוא רומז לקב"ה, שיוכל להישאר מזה רושם שישפיע על הכלל.

זהו גם הזמן המתאים להתפלל על האתרוג כמובא. הבעש"ט הק' לפני שנפטר היה ממלמל את ר"ת של המילה אתרו"ג – אל תביאני רגל גאווה. ביקשו תלמידיו שיתן להם עצה להילחם בגאווה. אמר להם: אין לכך עצה אלא להתפלל לה'... לכן דווקא בט"ו בשבט שהוא זמן שאנו מתחברים לאילן, יש לבקש שלא נהיה בגאווה שהיא מנתקת את האדם בקשר בורא כמובא 'אין אני והוא יכולין לדור במזור אחד'... אלא נהיה מחוברים לאילן, כי האילן כל זמן שאין חיבור הענף או הפרי מרקיבים, אך כשיש חיבור ואפילו הדק ביותר לאילן, דרך הצדיקים, אזי ישנה יניקה וממילא לבסוף הענף משריש ומניב פירות. וממילא כל זמן שאדם יהיה מחובר לצדיקים וזרכם לקב"ה אזי השפע כבר ישנו... וזה שסיים לו ר' יצחק לרב נחמן: אף אתה אם תורה הרי תורה אם עושר הרי עושר אם בנים הרי בנים... שכיון שמחובר אתה לאילן הרי שיש בך הכל. אלא יהי רצון שיהיו צאצאי מעיך כמותך – שתהיה 'טופח על מנת להטפוח', היינו שעל ידי עבודתך יוכלו כל הכלל להתחבר למקור ולעבוד את השי"ת

שיעור בפרי הארץ פרשת בשלח נמסר מוצט"ק פר' בא תשע"א

"יראת הרוממות"

"ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים, הנה איתא במדרש על פסוק כי קרוב הוא מה טעם הוא, ואמר להיות הקב"ה חפץ בצעקתן של ישראל והאלקים עשה שייראו מלפניו".

השבוע בונה הפרה"א זי"ע נדבך נוסף בדרך הקשר של היהודי עם הבורא יתברך, והוא יראת ה' דרך הצעקה. כידוע מפרשתינו שבנ"י היו במיצר, הים מלפנים והמצרים מאחור. "ויצעקו בני אל ה'". כמו"כ קשה מהפסוק מדוע היה הקב"ה צריך להוליכם בדרך סיבוב מאשר להכניסם ישירות לא"י בלא שום עיכובים וכבר כותבת התורה כי קרוב הוא, ויש להבין מה החיסרון בזה שא"י קרובה, ומה גרם להם הסיבוב?

הפרה"א מבאר עפ"י דרכו, שלקב"ה יש ענין בצעקתן של ישראל. מובא במדרש תנחומא, שהקב"ה חפץ בתפילתן של ישראל, ואם היו נכנסים מיד לא"י, היה חסר בתפילתן וצעקתן משום שכל העמים היו עדיין תחת הרושם של המכות ואף אחד לא העז לפתוח במלחמה עם בני ישראל. ובעת הזאת יכולים הם לבוא להרגשת כחי ועוצם ידי וכפי שכותב הפסוק, פן תשכח את ה'.

כדי להבין מדוע באמת יש חשש שאדם יבוא לפן תשכח את ה' בטוב לו, מבאר הפרי הארץ כי יש ב' דרגות ביראת ה'. דרגה א' היא היראה הטבעית ממצבים שאדם מפחד מהם, ודרגה זו נקראת יראת העונש. אדם מפחד ממישהו כדי שלא ינזק, או לא עושה עבירות כי מפחד שלא ייענש או יפסיד משהו. והדרגה השניה היא יראת הרוממות, פחד אמיתי מה', פחד של קרבת ה'. ודרגה זו היא כשאדם מגיע להשגה שהקב"ה מנהיג את כל חייו ואת כל חיי הבריאה כולה וזה מביא אותו ליראה של קשר בורא.

אך מקדים הפרה"א ומגלה לנו שאין קיצורי דרך להגיע ליראה השניה כי אם ע"י היראה הראשונה. כלומר כל המעברים שאדם עובר בחייו פחדים כיצד יסתדר אם בבריאות אם בפרנסה או בשידוכים וכן הלאה, הכל זה בבחינה של יראת העונש, אך אין זה כדי שישאר שם ביראה התחתונה הזו, אלא זה בא אליו כדי שיתקדם הלאה לגלות על ידי הפחדים האלו שה' מחיה אותם בכדי שנגיע בסופו של התהליך לירוא ממנו יראת הרוממות, רק כיון שאין דרך אחרת להגיע ליראת הרוממות זולת דרך המעברים

והפחדים הטבעיים, לכן אנו מוכרחים לעבור אותם כי ללא זה אדם אף פעם לא יוכל לדמיין או לנסות להביא על עצמו יראה אמיתית מכבוד ה' אם לא הוה מעולם יראה מהי.

לכן אם היה הקב"ה מכניסם מיד לארץ ישראל, היו נכנסים בהרגשת עליונות ומיד היו מגיעים לפן תשכה את ה', מאחר וכל המטרה ביציאת מצרים היתה להגיע לקבלת התורה. והמציאות מוכיחה שכשמוטב לאדם נוטה לשכוח מה' והרבה פעמים יוצא שכרו בהפסדו. משא"כ כשהוא בלחצים שונים ואין לו למי לפנות אלא לה'. ומבאר הפרה"א שאע"פ שפעמים אדם צועק לה' רק מחמת שצר לו, אך לאחר מכן כשתעבור הצרה שוב ישכח מה', אעפ"כ נקרא צדיק בזה שצועק לה', וזה חלק מהאמונה של עם ישראל, כפי שמביא מהגמ' "הנותן צדקה על מנת שיחיה בני הרי זה צדיק גמור" והפשט בזה שעל אף שהסיבה שמתפלל היא מחמת בריאות בנו וכן הצדקה שנותן, בכל זאת יש לו הגדרה של צדיק גמור כי כן ביארנו לעיל, כל מעבר שאדם צועק לה' זהו חלק מהתהליך להגיע ליראת ה', וכיון שהיבב לעבור דרך המצב הזה ע"כ נקרא כבר עכשיו צדיק גמור.

בענין הצעקה מבאר הרב שישנם ג' שלבים שאדם עובר בזה. א' מאיתו הוא. ב' בידו להושיע. ג' שומע צעקה. מאיתו הוא, הוא שאדם נותן במחשבתו נקודה של אמונה שכל מה שעובר עליו הכל מאת ה'. החלק השני הוא שכשם שהקב"ה הביא עליו מצב זה של צרה, כן בידו להושיעו באותה דרך שהביא עליו את זה, ישועת ה' כהרף עין-אין. כשאדם מכניע את עצמו ומגיע למצב של אין זוהי כבר ישועת ה'. והשלב השלישי הוא שומע צעקה. הצעקה מבטאת את חוסר האונים שהאדם נמצא בו, מה שאינו יכול לבטא במילים. וכשצועק לה' הרי שהוא נותן את ההכרה שממלאת אותו בחיות שרק הקב"ה יכול לעזור לו. ובכך יכול לבוא אל המלך – היא הדרגה הבאה ביראת ה'. אך אין זה אומר שאדם צריך לשבוע מכאובים כל ימיו בשל כך, אמנם אם ישכיל בכל מצב לרומם את עצמו לראות כל דבר באופן אוניקטיבי – כלומר כעומד מן הצד, אז יוכל להגיע בכל מצב לראיה נכונה ויראה נכונה לעשות את רצון ה' כעת בדבר הזה, [בלי לערב שיקולים אישיים-זרים המבלבלים אותו].

"והנה אמת ואמונה היא שעמדה לאבותינו ולנו, בשכר האמונה נגאלו וצדיק באמונתו יחיה (יחיה)... ואין אחר האמונה כלום ותכלית ידיעה שאינו יודע שהרי אינו מושג והחכמה מאין תמצא ואינה נקנית כי אם בקבלת חכמה שהוא שומע מפי הרב שארז"ל הקבלה הוא האמונה"...

זהו אחד השלבים המולוכיים לאמונה בה', אנו צריכים לדעת שכל היראות האלו וכל המצבים שעברו אבותינו במצרים, את הכל הצליחו לשרוד בכח האמונה. ועל אמונה זו עומדת כל התורה כולה. וכן הצדיק שלפי מה שביארנו לפי הפרה"א הוא הקשר שאדם נותן עם ה' זה גם קשור לאמונה. ואמונה היא כשאדם מרוקן את כל ישותו ונכנס למצב שאינו מביין. כפי שאדם מקבל תורה מרבו, עם מגיע עם כל ידיעותיו, אין מה לחדש לו. אך כשמבטל את כל ידיעותיו כדי לקבל אז יכול לקבל דברים חדשים. וזו בחינה של אין כפי שכתוב והחכמה מאין תמצא.

מספרים מר' אייזיק מזידיטשוב שנפגש פעם עם ר' אשר מראפשיץ זי"ע, ובאותו יום היה יום היריד שם בעיירה, ושאלו הרב מראפשיץ במליצה, האם באת לקנות סחורה או למכור? השיב לו ר' אייזיק, לקנות. אמר לו ר' אשר, טוב מאוד, אך אין זה מספיק, כי בשביל לקנות ביריד צריך לשלם כסף וגם צריך להזהר מפני הגנבים שאם יגנבו לו את הכסף לא יהיה לו במה לקנות... כמו"כ שאדם בא לקנות חכמה מרבו צריך לרוקן את ידיעותיו [הכסף] כדי שיוכל לרכוש עוד חכמה. ואחרי השלב של החכמה מגיעים לשלב של הבינה שהוא להבין דבר מתוך דבר, וכעת נראה כיצד צריכים להתנהג במצב של הבינה.

א"כ כל התכלית זו אמונה והדרך להגיע אליה היא ע"י הקשר שאדם נותן כשנתקל במצבים של יראה, וכבר כתוב "על כרחך אתה חי", אדם חי רק עם המצבים האלו שנמצא שם בעל כרחו. "הרי הוא מוכרח להאמין באמונה זו איך התפשטותו ית' בכל הנבראים... כי מה האדם שיבוא אחרי המלך לפנות את לבו לבטלה ליראת העונש ויראת היצונויות אחרי אמונתו בחיות המחיה את הכל כמאמר מוריד שאול ויעל, אז אף אם יפסיד ויאבד לא יאבד כי אם מה שהוא העדר חיותו ית', אבל עיקר שורש החיות אשר מאיתו ית' לעולם תעמוד וחי בהם".

מספרים על הריי"צ זי"ע שעמדו להורגו בירייה, ואמר להם: את חיות הגוף אתם יכולים לקחת לי אך את האמונה שלי היא חיות הנפש שלי זה אין אתם יכולים לקחת. זה מה שכותב כאן הפרה"א כי כל היראות שאנו עוברים הם כדי לעורר אותנו לתהליך של אמונה בה' שהיא יראת הרוממות כפי שביארנו. ולכן אם אדם יחיה כך שכל יראה שבאה איליו יתעסק יותר מהיכן באה מאשר להתעסק עם הבעיה עצמה, אזי גם אם לא יסתדר לו המצב הזה או שהלילה יפסיד משהו גשמי מחמת זה, עכ"פ את החיות הרוחנית שהביא על עצמו ממצב זה, זה ישאר לו לעולמי עד כי זוהי החיות שלו.

אך כעת מבאר הרב מהיכן אמור האדם לשאוב כוחות להתמודד עם המצבים הקשים האלו. "רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות". לזכות הוא מלשון זיכוד, הקב"ה רצה לזכך את ישראל ולכן נתן להם תורה ומצוות. בתורה ובמצוות אנו מוצאים בדיוק את הדבר שמשלב אותנו עצמינו.

”כי נר מצוה הוא הנשם ותורה אור המאור בתוכה ומחיה אותם ע”י האותיות, ושמותיו ית’ המופשטים מכל תמונה לא כמו שהוא נכתב הוא נקרא בפה”.

כל המצוות הם מלובשים כאן בעשיה שאנו צריכים לעשות וכן התורה בעצמה שכתובה באותיות הכל הוא כדי לשבר את אזנינו בבחינות של הקב”ה וכן גופינו הוא נראה כלפי חוץ כמוציאות אך הוא בסך הכל מלבוש לעיקר שהיא הנשמה שבקרבינו. ולכן כל זה עשה ה’ כדי שנשכיל להתקרב אליו במצבים האלו ולא נשאר להתמוסס בהם. ואיך, על ידי התורה והמצוות שהם לבוש ובפנימיותם יש בהם את אורו הגדול ית’ שאין אנו יכולים להשיגו, וע”י שאנו מקיימים את המצוות ואת התורה אנו יכולים לקבל כח כדי להתמודד גם עם המצבים האלו, להפשיט אותם ממלבושם ולגלות בתוכם את אורו הגדול המחיה אותם.

הקב”ה הפיץ בתפילתן של ישראל, זהו ענין הצעקה שה’ הפיץ בה. שכל היראה שבאה לאדם היא תהליך כדי להגיע דרכה ליראת ה’, וכשמגיע לדביקות בה’, כבר לא צריך כלום, ובנוסף לזה מגיע למצב שלא הטבע שולט עליו אלא הוא שולט על הטבע, כי הגיע לתכלית שבשלה שלח לו ה’ יראה, ולא בודק לראות האם באמת בעת הסתדר לו המצב הקשה שנמצא בו עכשיו, כי א”כ הרי מגלה שכל התקרבותו לה’ היתה בשביל לקבל את התמורה הגשמית ותו לא. ”ואז באמת יכול לעשות השתנות בתפלתו אחרי חיותו ממשיל באמיתית לבו את כבודו ית’ על הכל”. וזו המצוה של לדבקה בו.

”וזהו לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן, וענין אוכלי המן הוא הבטחון שלא לחותירו למחרתו”...

מן הוא לשון ושורש למילה אמונה, כל ענין המן היה להרגילם לחיות שה’ מפרנס ומאכיל אותם ולכן צוו לא להשאיר למחר, כי מחר צריך לתת עבודה חדשה שה’ הוא המפרנס, וע”י כל המהלך הזה זכו לקבל את התורה והמצוות הם המקשרים אותנו לקב”ה ולהגיע לבחינת ארץ ישראל ביראת הרוממות. ”נגד הטבע”

”בפסוק וישב הים לפנות בוקר לאיתנו, ואמרו רז”ל כי תנאי התנה הקב”ה במעשה בראשית בתחילת הבריאה שיקרע הים לפני ישראל”.

”נגד הטבע”

”בפסוק וישב הים לפנות בוקר לאיתנו, ואמרו רז”ל כי תנאי התנה הקב”ה במעשה בראשית בתחילת הבריאה שיקרע הים לפני ישראל”.

וקשה הפרי הארץ הלא התנאי שהתנה ה’ עם הים היה שיבקע בעת קרי”ם, ולא כששב להרגלו? כמו”כ ישנה קושיה נוספת על מה שאמר ה’ למשה רבינו ע”ה, ’מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו, ולכאורה מדוע אין כאן מקום לצעקה, הלא המצרים מאחוריהם והים לפניהם ומה יעשו?

הפרי הארץ זי”ע מתחיל לבאר כהרגלו את יסודות הפרשה אחד לאחד. ביום השני לבריאת העולם, הציפו המים את העולם אך עד שלא נגמרה מלאכת המים לא נאמר בהם ’כי טוב’. רק ביום השלישי כשאמר ה’ תיראה היבשה אז נאמר פעמיים ’כי טוב’. הטעם לכך הוא לימוד בשבילנו. מים – רומזים הם לחסדים. אך חסד הוא רק כשהוא עם גבולות, כידוע ”איש כי יקח אחותו חסד הוא – ונכרתו שניהם”. ולכן רק ביום השלישי שנכתב בו ’יקוו המים אל מקום אחד ותיראה היבשה’ אז – כי טוב!

לפי”ז מתבאר כי התנאי הראשון שהתנה הקב”ה עם המים היה שיציפו את העולם כפי שהיה ביום השני. ורק ביום ג’ הציב הקב”ה גבולות לים ככתוב ’האומר לים עד פה תבא’. וכאן נפתח לנו פתח לדבר נפלא שטבע ה’ בבריאה, ונראה זאת בהמשך בעוד כמה מקומות. כי בעצם המים בטבעם נוטים להתפשט בעולם, אך מיום ג’ לבריאת העולם הולכים הם כל הזמן כנגד טבעם. ועל כך מובא בזה”ק פירוש מופלא על הפסוק ”בשוא גליו אתה תשבחם”, תשברם כתיב וקרינן תשבחם. מבאר הזוה”ק שהקב”ה משבח את הגלים, משום שטבעם הוא להציף את העולם אך כשמגיעים ליבשה מיד נעצרים. אך אם יודע הגל ששיגיע לחוף יתנפץ לבסוף מה יש לו לרוץ? אלא מפני שהמים עושים את רצון השי”ת. הקב”ה רוצה שהם יתקדמו במהירות ולבסוף יעצרו. וזה לימוד גדול בשבילנו. אדם צריך לעמול ולעשות הרבה השתדלות כי זהו רצון ה’, אך במבחן התוצאה יתן ה’ מהיכן שירצה ולא כל השתדלות חייבת לבוא בהקשר עם התוצאה. כמו”כ כותב המהרש”א (ב”ב כה). דבר מענין שהקב”ה ברא את החמה בתחילה שתזרח ממערב למזרח, ומפני ששכינה במערב משנה השמש בכל יום את כיוון זריחתה ממזרח למערב, נגד טבעה... וכל אלו הולכים נגד טבעם ולא מתוך בחירה, אמנם האדם הוא היחיד בבריאה שצריך ללכת ג”כ נגד הטבע ובכך לגלות את כבוד ה’, אך מתוך בחירה.

מובא משל יפה בענין מאת המגיד מקוונניץ זי"ע. לילד מאוד חכם שאביו נהנה תמיד להשתבח בו, ובכל פעם שבאים אורחים לבית מבקש האבא שיבחנו את בנו. וכשרואים כמה שהאבא נהנה מבנו, מנסים עוד יותר להכשילו והבן עומד גם בכך ושמתת האב רק גוברת. כמו"כ ברא אותנו ה' ואת כל הבריאה עם טבע, ולמעשה מצווה אותנו לילך נגד הטבע. ואנו שיש לנו בחירה, בנו מתרצה ה' יותר מכל, בכל פעם שאדם שובר את טבעו לקיים את רצון ה'. וזהו הפשט "לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו" כי זהו כבוד ה'. ומוסיף המגיד, שאמנם הילד לפעמים מגיע לשאלות שאין לו עליהם תשובה אבל התענוג של האבא הוא מעצם העובדה שהילד נלחם ומתמודד מול זה... וכן בנמשל, שלפעמים אדם חוטא אך צריך לדעת שהמטרה היא 'שבע יפול צדיק – וקם'!

זהו מה שכתוב 'בראשית' בשביל ישראל שנקראו ראשית. הקב"ה נתן לנו כוחות לנווט את הבריאה. אם אדם נכנע מפני רצון ה' אזי כל העולם נכנע מפניו. לכאורה מה הביאור בזה? ידוע כי כל הבריאה נוסדה מד' יסודות. אש מים רוח עפר. ואע"פ שהם מנוגדים זה לזה, כבר נאמר 'כולם בחכמה עשית', חכמה – הוא יסוד האין שם הוא עולם האחדות ושם כולם מתבטלים לרצון ה'. וה' הפיץ שיחיו בשלום ולכן הם נכנעים אחד מפני השני. ורק מפני אחדות זו העולם מתקיים. אמנם זה תלוי גם בעם ישראל, 'אם ישראל מקבלים את התורה מוטב'... כי אז כל הבריאה ג"כ נכנעת מפניהם.

אך אם האדם לא נכנע סופו שמביא כליה לעולם. כפי שקרה לדור המבול, שכתוב שלא נחתם דינם אלא על הגזל, והיו גוזלים איש מרעהו בפחות משהו פרוטה כדי שלא יתחייבו בדין תורה... ידוע גם שהיו עשירים גדולים בקנה מידה, וא"כ תימה מה ראו לגזול ועוד כ"כ קצת? התשובה לכך היא, שלא נתנו הכנעה אחד לשני, ולכן לא רצו שלשני יהיה גם, על אף שהיה להם כל טוב... ובזה החריבו את עצמם ואת כל העולם. כי כשהאדם לא מכניע את עצמו ולא הולך בדרך התורה, גם הבריאה לא מכניעה את עצמה וממילא נפרדו היסודות והמים שטפו את העולם. וכן כיום כשיש שטפונות וצונאמי למיניהם זה בא לעורר אותנו לחזור לחיות בהכנעה.

לפי"ז מבאר הפרי הארץ, כיון שכל הבריאה תלויה בעם ישראל וכל תחילת הבריאה היתה בשביל שיקיימו ישראל את התורה, א"כ אין לך דבר שעומד בפניהם בעת לכתם לקבל את התורה, וכל הבריאה חייבת להכנע להם. **ולכן כל מה שתשתנה הבריאה בשביל זה זהו כלל לא שינוי הטבע אלא הטבע עצמו!** וממילא קריעת ים סוף היה טבע גמור כי עם ישראל היו בדרך לקבלת התורה. אך כעת לאחר שנקרע צריך היה להישאר כפי שהוא ולא לחזור, משום שכן היה בעת בריאת העולם שביום השני הציפו המים וביום השלישי נקוו ונעמדו, וכבר הביא הפרי הארץ בתחילה ראייה לכך כיון שהמים הינם יותר גבוהים מהיבשה כדכתיב, "הקורא למי הים וישפכם" (עמוס ה' ה) ושיפכה היא ממקום גבוה לנמוך. א"כ קשה מדוע חזר הים להציף את העולם? אך מכיון שאחר בני ישראל נכנס פרעה וצבאו לים סוף, ופרעה הוא הרי סמל הכפירה בהשגחה פרטית ובהכנעה כידוע, לכן "וישב הים לפנות בוקר לאיתנו" הוא תנאו הראשון – להציף את העולם.

פרעה שלא נתן הכנעה, גרם לכך שהבריאה גם לא תיכנע בפניו ומיד שטף אותם הים.

לפי"ז מובן היטב גם מדוע אמר ה' למשה רבינו 'מה תצעק אלי דבר אל בני ויסעו', משום שזו תכלית הבריאה להשתנות מפני ישראל עד הגיעם לקבלת התורה. אך אם אמנם כן הוא, קשה מאוד מדוע באמת לא נקרע הים מיד כשהגיעו בני ישראל לפתחו?

והנה איתא במדרש על פסוק ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא מה טעם הוא, ואמר לחיות הקב"ה הפיץ בצעקתן של ישראל והאלהים עשה שייראו מלפניו, וכבר נשמע מכל העשר מכות שהביא הקב"ה על מצרים ומי היה עומד כנגדם... ואחר שהיו הולכים בטח יש לחוש לפן תשכח את ה'".

מסופר על פילוסוף אחד ששאל את הבעש"ט הק' מה כתיב 'מה ה"א שואל מעמך כי אם ליראה', היכן נשמע שמלך מבקש מנתיניו לירוא ממנו? ענה לו הבעש"ט: מלך בשר ודם לא יראים מפניו מחמת הוד רוממותו אלא מפני שיכול להרוג או לבזוז את רכוש האדם שלפניו. וא"כ האדם לא מפקח מהמלך אלא על עצמו. משא"כ הקב"ה מבקש שנפקח מעצם הוד רוממותו... אם כי מבאר לנו הפרי הארץ, ישנם שני דרגות ביראה, האחת, יראת העונש. והיא הפתח כדי לבוא ליראת הרוממות. כיון שביראת העונש האדם מגיע ל'מן המיצר קראתי י-ה', ובקריאה זו על אף שהיא בשל הצער שיש לו כעת, אך הוא מודה בזה ש"מאיתו הוא ובידו להושיע ושומע צעקה" כלשון הפרה"א. ואחרי שנכנס אדם ליראה זו, מגיע לשלב של יראת בושת – שהיא יראה מלשון ראייה, שרואה והי בכל דבר שהקב"ה נותן לו את כל צרכיו, וכשהושב על זה מגיע לכזו התפעלות שהיא מטרת הבריאה לראות את חסד ה' בכל דבר. וזוהי הבחירה של אדם האם לחיות ביראת העונש ולהישאר שם. או להתקדם להגיע דרך זה לקשר עם הבורא, ליראה ולאחבה את שמך.

לכן לא נבקע הים מיד, וכן לא באו לא"י מיד, אלא אחרי פחד המדבר ומלחמות עמלק וכו', הכל הוא כדי לבנות להם את הקשר עם הקב"ה. כי כל כזה מעבר זהו בניה של נפש האדם, וזה הפשט הפשוט שבע יפול צדיק וקם, שע"י הנפילות מגיע לקימה... והקימה היא בונה שגם כשאדם יהיה שקוע בתורה ויראת שמים, תמיד יזכור שהקב"ה מנחה אותו. וזה הפשט "כי

אמר אלקים פן ינחם העם וישבו מצרימה", שהיו שבים לצעקה שצעקו במצרים שהיא צעקה מחמת יראת וקושי השעבוד, ולא מחמת קרבת אלקים. והקב"ה הפיץ היה שיתקדמו משם להגיע ליראת הרוממות ולאהבת ה', באופן תמידי

"שבת שירה"

אז ישיר משה, מבאר רש"י הק' 'עלה בליבו שישיר שירה'. ובהמשך מביא מדרש 'אמרו רבותינו ז"ל מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה'.

בשפת אמת מביא מהלך נפלא בכל הפרשה. שלמה המלך כותב "האלקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים". האדם צריך לדבק ולנהוג כפי מידותיו של הקב"ה. אדם צריך שיהיו פיו וליבו שוים כפי שמבארים בדרך מליצה את הפסוק 'ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו', שצריך האדם שיהיה כ - לב לשונו - שליבו יהיה כלשונו... הוא אשר אמרנו פיו וליבו שוים. וכבר ביארנו מספר פעמים בשם אחד הצדיקים שאמר שכל זמן שאין הוא מדבר הוא שולט על דיבורו אולם אחר שמדבר הדיבור שולט עליו...

האדם רגיל לחלק בין הדברים מדבר מה שרוצה אך לבסוף עושה אחרת, מה שאין כן אצל הקב"ה כתיב 'מאיתו לא תצא הרעות', רק טוב יוצא מלפניו יתברך. ואם אדם נפגש הלילה בדבר שנראה לו רעה, צריך לחפש בזה איזה טוב טמון שם משום שאין רע יוצא מלפניו כפי שאמרנו ואם בכל זאת זה רע לנו זהו בגללנו שאנו במצב שלא מסוגלים לראות מה טוב בזה אך לא מפני שזה לא טוב. אם אדם יעבוד על עצמו להכיר ולהפנים ש'שמע ישראל ה' אחד', שהכל הוא אחד ואין שום חילוק כמו אצל האדם שאין פיו וליבו שוים - אזי יזכה להגיע גם לבחינה של 'ואהבת את ה'א בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך'. ועתה נבאר כיצד ניתן להסתכל על כך בצורה החיובית ומפני מה אדם עובר מצבים שנראה לו קושי או רע טמון בהם.

באדם טמונים ד' יסודות, האש שמביאה את האדם בין השאר לכעס לדוג, והמים שמביאים לתאוות. הרוח שמביאה לגאווה והעפר שמביא לעצבות וכדומ'... כל זאת יש בנו כדי שנדע שכוונת השי"ת שנעבוד אותו בכל המצבים שעוברים עלינו. זהו הפשט 'אז ישיר משה', ישיר מלשון האלוקים עשה את האדם ישר, שהביא את בני ישראל להכרה הזאת שבכל דבר יבוא לחפש ולראות את הטוב שהקב"ה משפיע להם, בין אם זה במצבים של 'להגיד בבוקר חסדך' ובין אם במצב של 'ואמונתך בלילות', והמציאות מראה לנו שכשקשה לאדם אז בצר לו פונה הוא ביתר שאת לבקש את קרבת ישועת ה'.

כתוב בתהלים, 'לעשות רצונך אלוקי חפצתי'. מבארים בשם היהודי הק' מפשיחא זי"ע, על הפיוט 'רצוננו לעשות רצונך', כי גם אם יהודי רוצה לעשות ה' אף שבפועל מתקשה לעשות הקב"ה שמה ומחשיב זאת מאוד ולא רק זאת אלא אפי' אם רוצה לרצות להתקרב לעבודת ה' ג"כ נחשב לו מאוד וכך עד מאה רצונות... וצריך להבין מה כ"כ נחשב ברצוננו של האדם הלא התכלית היא לעשות? וההסבר בזה הוא, כי הרצון פועל אצל האדם את התעוררות התשוקה לעשייה, וע"י הרצון מגיעים בסופו של דבר לעשייה, משא"כ אדם שלא רוצה בדבר מסוים - לעולם לא יגיע ליישם אותו כך סתם. אך על ידי שיש רצון נגרת גם העשייה. בתפילת הוצאת ס"ת אנו אומרים 'יהא רעוא קדמך' יהי רצון מלפניך, זלהוי אנא פקידא בגו צדיקיא, שנהיה נפקדים בתוך הצדיקים. כשעושים מסדר או מפקד כולם חייבים להתיצב, ומי שלא נמצא בשעת המפקד נשלח למחבוש, כמו"כ אדם שלא הולך בדרך זו להכיר את הטובה שבכל דבר כי מאיתו לא תצא הרעות, ובהמשך נבאר מה התכלית בזה, יידע שהוא מיד כבר נמצא במחבוש, של העוה"ז, מחבוש של היצה"ר, של היאוש ושל הכעסים שלו... וזה נקרא 'בעל כרחך אתה חי', כי הקב"ה ברוב רחמיו מאלץ אותנו שנהיה עם הקשר הזה ואם אין אנו רוצים אז זה בא בדרכים אחרות...

כדי להשלים את ביאור הענין מבארים בשם הרבי מברדיטשוב זי"ע כי זהו הענין של 'אז ישיר משה', ומובא במדרש הושיעני אלקים כי באו מים עד נפש, ששבט יהודה ונחשון בן עמינדב נכנסו ראשונים למים, ויש להבין לכאורה מה ראו לעשות זאת? ומבאר שבטחו בקב"ה שבודאי יבקע להם את הים ועל ידי זה יאמרו שירה. 'ונמצא שתחילה שנכנסו לים היה בהם זה המחשבה שבודאי יבקע להם הים ויאמרו שירה'. ולכן כתיב אז ישיר לשון עתיד, עוד לפני שאמרו את השירה בפועל.

ובענין זה מסופר על הרבי מבעלז זי"ע שעלה לאחר השואה האיומה לארץ, ובשבת הראשונה שעשה מיש אמר ב'תורה' על הפסוק 'אז ישיר', ולכאורה מה ראו לשיר שירה הלא כתוב בפסוק 'והמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים', ומבואר כי המשים הוא מלשון אחד חלקי המש כי רק חמישית יצאו. ואם שש מאות אלף איש יצאו ממצרים כפי שכתוב בתורה, סימן הוא כי במצרים היו כשלוש מליון איש, וארבע חמישיות מתוכם מתו במכת הושך... א"כ אמר הרבי יוצא שבכל משפחה היה לפחות נפטר אחד וא"כ כיצד זה יכלו לומר שירה??? ותרץ כי לכן כתוב אז ישיר לשון עתיד, כי יום יבוא וכולנו נתאחד

ונשיר יחד את השירה. ואז ביאר גם כי זהו הפשט הנוסף ברש"י מכאן לתחיית המתים מן התורה, כי יום יבוא וכולנו נשיר שירה...בהמשך

דברי הרבי מברדיטשוב: "כשאדם רואה גדולת הבורא אז יראה ורעד ופחד אהזתו ואי אפשר לו להיות אז בתענוג... והשמחה אם היתה רק בלב היתה נפקת כשעה או יותר, אך כשאדם מדבר דיבורים בעת שמחתו השמחה מתפעלת ונתרבת יותר ויותר ממילא עם בני ישראל שנקרע הים לפניהם רצו להרבות השמחה ולהשתעשע עם בוראם..."

מבואר כי כשאדם עובר קשיים אינו יכול להגיע לתענוג אלא דרך הקושי שם מתגלה גדולת ה' שמנהל ומנחה את האדם ושם צריך לדבר דיבורים של חיזוק ולהתחבר אל הקב"ה דווקא שם. כי זה כל ענין הקושי שנקבל את התענוג מתוך התקשרות לבורא ית' ולא על ידי כחי ועוצם ידי. ועל ידי הדיבורים של החיזוק ואמירת השירה בביטחון שהכל הוא לטובה, עי"ז מתעצמת השמחה בנפש האדם – והשמחה היא הקשר עם הבורא. ולכן אמרו בני ישראל שירה אז כדי לעורר בליבם את ההתקשרות וכדי לא לאבד את הדעת שלהם שם.

עי"ז מבארים מה שאנו אומרים בתפילה 'אשר בדברו מעריב ערבים', כי על ידי הדיבורים של חיזוק באמונה, מעריבים את הערבים – עושים אנו ערב את הערב – שהוא המצב של הבלבול של האדם והחשכות של ואמונתך בלילות אז צריך לדבק רק בדיבורי אמונה וזה מה שממתיק את הזמן הזה וממשיך את האדם לתענוג האמיתי.

וזהו 'אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ויאמרו לאמר' שכל הדיבורים יביאו אותנו לעוד דיבורים שהם מעוררים את הלב לעבודת ה'. ומסיים 'ועיקר התענוג והשמחה שזכינו לעבוד את בוראינו בורא העולמות העליונים והתחתונים עד אין קץ וכולם עובדים אותו שרפים וחיות אך מכולם – כי יעקב בחר לו קה'..."

זה התענוג הכי גדול שיש לאדם שיודע שהקב"ה בחר דווקא בו מכולם והוא חשוב ורצוי לפני השי"ת וזהו עוד פשט ב'אז ישיר משה ובני ישראל', ומה היתה שירתם את השירה הזאת לה' עצם זה שהם רצויים לפני ה', זו השמחה שהיתה להם. ושהקב"ה יעזור שנוכח לשבת שירה. שירה מלשון שורה. האלקים עשה את האדם ישר, כפי שביארנו ושהכל ילך כשורה.

התוצאה הישירה של קשר בורא

'אז ישיר משה... את השירה הזאת ויאמרו לאמר וגו'. וברש"י – 'אז כשראה הנם עלה בליבו שיסיר שירה'. מקשה הקדושת לוי, הלא כל דבר שאדם עושה הוא מקדיש לכך מהשבה קודם לכן וא"כ מה רש"י בא לחדש לנו שקודם ששר עלה בליבו לשיר? אמנם רש"י עצמו מק' גם על המילה 'אז' משמע על העבר, בעוד שהשירה היא לכאורה על ההווה?

הקדושת לוי הוא הר"ק ר' לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע בונה מהלך כדי לבאר לנו יסוד חשוב. ידוע כי נחשון בן עמינדב היה הראשון שקפץ למים, ובזאת הדגיש לכולם את מידת הביטחון 'כי לא ימוש ה' את עמו'. הרבה פעמים בחיים אנו נתקלים במצב שעם ישראל היה ביציאת מצרים, פרעה מצד אחד ומדבר מצד שני, הים מלפנים ואין לאן לברוח... גם האדם נכנס לפעמים למצבים שהוא מרגיש כבול מכל הכיוונים ללא דרך מוצא, אך יש לדעת כי נקודת המוצא האמיתית היא שנדע שבכוונה תחילה שמו אותנו במצב זה כי רק באופן זה אנו יכולים להיות בקשר בורא ולחזור להכיר במציאות הזו שהקב"ה מנווט אותנו. וללא מצבים אלו אדם תמיד נמשך אחר רצונותיו ושליטת גופו ואז הוא במצב הכי גרוע כיון שהוא מתנתק ממקור חיותו. על כן הקב"ה שם אותו במצב בו הוא חייב לתת הכנעה ולהכיר את פנימיותו שהוא לא יכול ללא עזר אלוק ממעל, וזו נקודת היציאה שלו ממצב זה.

אך החידוש היותר גדול הוא, שכשנחשון בן עמינדב קפץ למים הוא לא חשב שהולך למות על קידוש ה' אלא ידע שמכיוון שעושה את רצון השי"ת שאמר למשה רבינו ע"ה 'דבר אל בני ישראל ויפער', בזאת הוא מציל את עצמו ואת הכלל, כי הכנעה זו היא ביטול גמור לרצון ה', ולא משנה לאן זה יוביל אותנו, אפילו שזה לא כפי התוכניות שהוא תכנן אחרת... וממילא אומרת לנו התורה הק', 'אז ישיר' – כלומר כבר אז – כשראו את נחשון בן עמינדב קופץ למים עלה בליבו לומר שירה, כי עשה זאת מתוך שמחה ורגיעות שזהו ציווי ה' וזה הכי טוב שיכול להיות בשבילנו. וזה לימוד בשבילנו גם כשאדם נמצא במצבי לחץ ונותן שם הכנעה צריך לעשות זאת בשמחה של מצוה שכך הוא מקיים את רצון ה' בהכנעה הזו...

ר' אשר זי"ע באר זאת על אברהם אבינו כשנכנס לאור כשדים. מובא במדרש שא"א טייל באור כשדים כבתוך גן ולא נשרף כלל... ובאר שהמושג 'אור כשדים' ישנו אצל כל אדם שעובר מעברים, והוא כביכול 'נשרף' בהם. אך אם נותן שם הכנעה לרצון ה', ועובד במחשבתו להכיר את מציאות ה' שם"ה מתכוונים לטובתו האישית שיהיה מקושר עם הקב"ה, אז יכול להסתובב במצבים הכי בוטחים אך הוא ירגיש שם כמו בתוך גן עדן, כי האמת היא שהקשר הזה דרך ההכנעה הוא בונה את האדם ומחשל אותו.

אמנם צריך לדעת כי כל מה שהאדם כביכול נשרף במצבים שעובר הוא דמיון שהאדם מפתח במחשבתו, ולכן כל העבודה שיש לאדם היא בעיקר בינו לבין עצמו. וא"כ אנו צריכים לדעת שזוהי צורת הדיבור שהקב"ה מדבר איתנו וכשאדם יתן את ההכנעה יראה בחוש איך הכל מסתדר לו, רק הקושי שקיים לפני כן הוא להסכים למסור לקב"ה את ההנהגה הזו. וזהו המושג תפילה – כשיש לנו חיסרון אנו מבקשים מהקב"ה שישלים לנו את החיסרון, אולם ישנו מושג יותר עמוק של תפילה, כשאדם משיג שכל החיסרון שיש לו הוא מפני שמצפים ממנו שיחיה בקשר עם הבורא וללא החיסרון לא היה זוכר זאת. משה רבינו ע"ה חי בכזו בהירות שכשהיה בחיסרון שלפני קריעת ים סוף וראה שנחשון קופץ, כבר אז ראה בבחירות גמורה את הקשר בורא ואת כל הניסים שיצאו מזה ומיד עלה בליבו לשיר שירה. כי אם אדם חי בכל דבר קשר בורא ומחפש את העומק של כל מעבר, הרי הוא תמיד יהיה מתוך שירה, כי בכל דבר יזכו אותו לראות מה הקב"ה רצה ממנו, שזוהי הקשר, רק שהקשר בכל פעם מתגלה בצורות שונות לפי הענין ולפי המידות ולפי הסתגלות האדם באותו הרגע. אך כל פעם שאדם מגלה את הקשר בצורה המיוחדת של אותו הרגע הוא בונה לעצמו עוד קומה ועוד קומה בהשלמת הנפש שלו.

בשם הרה"ק 'אמרי חיים' מויוזניץ זי"ע, סיפר שהרה"ק ר' אליעזר מדו"קוב זי"ע נכנס לאביו הרה"ק מרופשיץ זי"ע, ושאלו מי הם הל"ו צדיקים נסתרים שבדור? התחיל הרה"ק מרופשיץ למנותם. הרה"ק ר' מנחם מנדל מרימנוב, הרבי מלובלין, האוהב ישראל מאפמא, ועוד שמות של צדיקים מפורסמים. אמר לו בנו: הלא הם צדיקים מפורסמים מאוד ולא נסתרים כלל? ענה לו הרבי, אמשול לך משל לסיר גדול שמבעבע, ומתוך רתיחתו גולשים מים החוצה, אך מים אלו אינם מראים עוד מאומה מהתבשיל האמיתי שיש בפנים... גם אלו הצדיקים מה שרואים מהם בחוץ הוא כאין וכאפס לעומת מה שהם נסתרים באמת.

כמו כן אצל משה רבינו אז ישיר שעלה בליבו לומר שירה, אך בתוך תוכו השירה היתה הרבה מעבר למה שיצא החוצה...

בענין הל"ו ישנו עוד ביאור בנושא זה על הנוכה, שכשיהודי מדליק ל"ו נרות הנוכה, מדליקים כנגדו למעלה ג"כ ל"ו נרות רוחניים, ויחד עולה ע"ב כמנין חס"ד. לרמז שבכל דבר שאדם עושה כאן בעוה"ז יש לזה השפעה על העולמות העליונים, וכשעושה האדם איתערותא דלתתא מעורר איתערותא דלעילא ומשם יורדים השפעות טובות לעולם.

בשם הרה"ק ר' ברוך ממעזיבוב זי"ע מבארים על מה שאומרים בתפילה 'מודים אנחנו לך שאתה הוא ה' אלוקינו... עצם התודאה שלנו לה' מלבד כל החסדים שעושה איתנו היא על כך שהוא ה' אלוקינו והוא מחכה שאדם יתפלל אליו. ועפ"ז יתבאר גם בשירה, 'אז ישיר... את השירה הזאת ויאמרו לאמר', שהודו בני ישראל על עצם האפשרות שלהם לומר שירה לפני המקום ב"ה. 'ויאמרו' – שירה על הלאמר...

הבית אהרן מבאר 'אשר בדברו מעריב ערבים'. ערבים – מלשון מעורב ומבלבל. כשאדם נמצא באי בהירות אלא בכלבול, העצה לצאת מזה היא על ידי דיבור, וכדאיתא 'דאגה בלב איש ישיחנה לאחרים', השיחה והדיבור מבררים את האדם ומביאים אותו לבהירות. וזה 'אשר בדברו' – מעריב ערבים'. על ידי הדיבור יכול האדם לעשות לעצו ערב את הערב, את הבלבל. וזהו 'האמנתי כי אדבר', להחזיר את האמונה הוא על ידי דיבורים. וזהו 'קול השמחה' של הקדושת לוי זי"ע: 'עיקר השמחה היא בלב, א"כ מה צריך לדבר בעת השמחה? והענין הוא השמחה שבלב היתה נפסקת לשעה או יותר... השמחה כשהיא רק בפנים היא נפסקת לזמן מה ואין לה המשכיות. אך כשאדם מדבר דיבורים בעת שמחתו השמחה מתפעלת ומתרבה יותר ויותר. זהו ענין השירה והדיבור כדי לעורר יותר ויותר את השמחה הפנימית... זעם בני ישראל כשנקרע הים לפניהם והיו בשמחה רצו להרבות השמחה כדי להשתעשע עם בוראם שלא להפסיק, על כן נכנסו לגדר הדיבור ושרו לו בני אילים בכדי להרבות התענוג. וזהו ויאמרו לאמר, שחרבו באמירה יותר ויותר.'

בשפת אמת [תרל"א] 'אז ישיר' וקשה 'מאי קמ"ל, ודאי כששר היה בליבו קודם רצון לשיר? וכפי ששאלנו בתחילה, אך קושינו היא באופן שונה. הלא התורה הק' נכתבה אלפיים שנה לפני בריאת העולם, וא"כ כיצד בני ישראל הגיעו להשגה הגדולה הזו לשיר שירה שכבר היתה כתובה אלפיים שנה קודם בריאת העולם? ועוד יותר מכך, ידוע שבתפילה זו טמונים סודות עילאיים וכיצד זה ידעו בני ישראל לשיר כזו שירה?

נקדים ונבאר בשפ"א [תרל"ח] על הפסוק 'דבר אל בני ישראל וישבו ויחזו לפני פי החירות... זיעשו כן'. וברש"י 'להגיד שבהן ששמעו בקול משה... ויש להבין מהו החידוש ששמעו בקול משה? מבאר השפ"א, כי משה רבינו החדיר בעם ישראל בכל שהותם במצרים את ענין האמונה. וכשיצאו ממצרים היו בכל יום קמים ולא שואלים להכין הולכים היום, אלא היו הולכים באמונה על פי המסלול שהראה עמוד הענן. אמנם לפתע מצווה ה' למשה רבינו לומר להם להיכן ללכת, ודבר זה היה תמוה בעיניהם, כי עד היום היו הולכים על פי הענן ומה פתאום כעת הם הולכים על פי דברי משה רבינו, וכי זה חוסר באמונה חלילה? אלא מיסד כאן השפ"א זי"ע, רואים מכאן שכל זמן שהאמינו רק בעמוד הענן לא הגיעו לשלימות האמונה. כי האמונה השלימה היא על ידי שמאמינים בצדיקים. וזה רצה הקב"ה לנסותם, שילכו על פי הוראת משה רבינו. ועל כן מחדד רש"י הק' את הענין הזה, 'זיעשו כן' להגיד שבהן ששמעו בקול משה ולא אמרו אנו צריכים לברוח אלא אמרו אין לנו אלא דברי בן עמרם... מיהו בן עמרם? אלא אמרו בני ישראל, לא חשוב מיהו המנהיג אלא העיקר הוא לעשות את רצון ה', ואם זהו רצונו שנלך אחר המנהיג זהו חלק בלתי נפרד מהאמונה. וזהו שבהן.

אמנם מק' השפ"א הלא בפסוק שאחר זה כתיב שאמרו בני ישראל, 'המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר'... ויש לתמוה מה קרה פתאום האם כבר אינם מאמינים בו? אך מכיוון שהיו כאלו שחשבו שאמר כן מדעתו, על כן תמהו כי הרי הוא לימד אותם שהאמונה היא ללכת אחר עמוד הענן וללא כל תוכניות ולפתע אומר להם הוא בעצמו מה לעשות. אך אעפ"כ מכיון שהאמינו בו בתחילה בכל לב זכו לקריעת ים סוף, ולישועה גמורה וחזרו והאמינו במשה גם כן.

בעת נחזור לבאר את השאלה הקודמת כיצד א"כ שש מאות אלף איש בני ישראל אומרים את אותה שירה עמוקה וקדומה? אנו אומרים בק"ש 'זוהי אם שמע תשמעו וכו'... ונתתי מטר ארצכם בעיתו יורה ומלקושי'. ולכאורה יש לתמוה הלא משה רבינו אומר פרשה זו לעם ישראל וא"כ מה מקום יש כאן לומר ונתתי, וכי הוא נותן? היה צריך לומר להם 'יתן לכם ה'...?' אך התירוץ הוא כי קוב"ה אורייתא וישראל חד, ויש כאן לימוד לחיים, כי הקב"ה ברא את העולם לשון נעלם לתפקיד המיוחד הזה לקשר אליו כל דבר, והזכות היא שלנו שעל ידינו הקשר הזה נעשה, על ידי שכל יהודי בכל מצב שעובר נותן הכנעה כדי לגלות את רצון ה' במצב שעובר. ולכן יש לנו לדעת שבכל אחד טמון חלק אלוך ממעל הרמוז בתורה הק' וכאשר אדם מגלה את אותו חלק, הוא מקיים את העולם כולו בזה, ומצוה זו נקראת על שמו. וזה התחדש בקריעת ים סוף, שעל ידי שהגיעו כל בני ישראל שש מאות אלף איש לכוזו התרגשות והשגה בהנהגת השי"ת, התחברה כל הפנימיות שלהם לקב"ה דרך התורה הק' שבה רמוזים כל אחד ואחד מבני ישראל, וכשהכל מתחבר יחד מתוך אמונה גמורה בה' ובצדיקים אזי זוכים לגלות את פנימיות התורה ואת השירה האמיתית.

[שיעור בפרי הארץ פר' בשלה חלק א – ב

נמסר במוצש"ק פר' וארא בא תשע"ו]

לחיות באמת!

תקציר השיעור משבוע שעבר: (תחילת הפרי הארץ). הפרה"א מבאר את מהלך הפסוקים, 'ויסב אלקים את העם דרך ים סוף'... 'פן ינחם העם וישבו מצרימה'. מדוע הקב"ה לא לקח את בני ישראל ישירות לארץ ישראל? כדי שיהיו רגילים ליראת העונש. כדי להבין משפט זה, אנו צריכים לדעת שיראת העונש היא חלק בלתי נפרד ממהלך מובל מראש של הכרה בהנהגת ה' ודבקות בהשי"ת.

כל עוד היו בני ישראל במצרים היו צועקים לה' מרוב הצרות, אך ברגע שהיה להם קצת מנוחה, הגוף כבר פעל באופן אוטומטי לדאוג לעצמו בבחינת כחי ועוצם ידי... פעולת הסיכוב שסיבב הקב"ה את עם ישראל היתה בכדי שילמדו לצעוק כשרע, אולם לאחר מכן יפנימו את המושג שאם רע לי זוהי הכנה שהקב"ה מכין אותי להיות קשור אליו גם כשטוב לי, מחמת שאני חי גם אז את זמן המצוקה שהייתי בו, בבחינת וחטאתי נגדי תמיד, ומכאבי נגדי תמיד, גם עכשיו כשאני זוכה לשיייתי ה' לנגדי תמיד. המטרה היא שאדם יחיה שיייתי ה' לנגדי תמיד, באופן כזה שיזכור כל הזמן כשטוב לו והוא מצליח, את המציאות שבכח יכול היה להיות כעת במצב הזה של חטאתי ומכאבי וכדומ', וזה שהוא אינו שם זה משום שהקב"ה נותן לו רחמים, ולא בזכות גדולתו.

במצרים היה מצב שרק כשהיה רע צעקו לה' כי כך הורגלו שכשכואב – צועקים אולם כשהיה הכל בסדר שכחו מה'. ממילא יש לחשוש שגם לכשיכנסו לארץ ותרבה הטובה של ארץ זבת חלב ודבש, ישכחו מנותן הטובה. והקב"ה חפץ בצעקתן של ישראל – כי צעקה זו היא הקשר של האדם עם הבורא ית'. ואע"פ שהיראה שעברו בני ישראל היא לא יראת הרוממות אלא יראת העונש שהיא יראה לכאורה חיצונית ולא שייכת לדבקות בה', כי הלא כשאדם מתפלל לה' שלא תחסר לו פרנסה או שיהיה לו ולמשפ' בריאות וכי איזה קשר בורא יש כאן הרי הכל טובת הנאה לאדם ותו לא? על כן עונה הפרה"א את הכלל הידוע שמתוך שלא לשמה בא ללשמה. ובהמשך הפרשה מבאר זאת הפרה"א ביתר עומק, אך אנו נביא בקצרה את הרעיון הכללי.

כתוב בתהלים 'תפילה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו', ומבארים בשם הבעש"ט הק' משל למלך שאמר לכמה מאוהביו שיבקשו ממנו משהו ממה שיחפצו. אחד ביקש כסף כמלוא ביתו והשני ביקש שררה... היה שם חכם אחד שאמר למלך: אני מבקש את המלך עצמו, שבכל פעם שארצה להיכנס לפני המלך יניחוני. שמח המלך מאוד וקיים את בקשתו, כי אותם האחרים אמנם קיבלו מהמלך את רצונם וחפצם שרצה המלך להעניק להם. אך אותו החכם ביקש את קרבת המלך, את הדבקות במלך, וזו שמחה הכי גדולה למלך.

'תפילה לעני כי יעטוף', מהו מבקש? 'ולפני ה' ישפוך שיחו'. שיוכל תמיד להתפלל לפני ה'. כמו כן מתוך שלא לשמה בא לשמה – אדם מבקש על פרנסה וכו' עד שמגיע להשגה שסוף כל סוף הוא זוכה לדבר עם הבורא וא"כ חבל 'לבזבז' את ההזדמנות הזו על דבר של מה בכך, עדיף כבר שידבר מעניינים גבוהים יותר של דבקות בה'. עוד מוסיף הפרי הארץ לבאר, שלא רק שמתוך שלא לשמה בא לשמה אלא גם בתפילות שאינם לשמה יש בהם עבודת ה', משום שיראת הרוממות מתחילה בדרגות. ואם נשאל מהי הדרגה בשלא לשמה? התשובה היא שכשאדם יודע ומכיר בכך שרק מהקב"ה הוא יכול לבקש את צרכיו הפרטיים וכמו שמדרג הפרי הארץ שבעת צרה אדם יודע ג' דברים – 'מאיתו הוא, בידו להושיע, ושומע צעקה. **התידוש הגדול הוא שיהודי בכל מצב בו יהיה, בעת שתודמן לפניו עת צרה חלילה – תמיד יגיע בסופו של דבר לצעוק ולהכיר בהשי"ת!**

"והנה אמת ואמונה היא שעמדה לאבותינו ולנו, בשכר אמונה נגאלו וצדיק באמונתו יחיה"... אמת ואמונה. יש לדייק בלשון הפרי הארץ ז"ע מה ראה להכניס כאן לשון 'אמת', הרי אנו מדברים מאמונה, ואמת זו מה קשורה עניינה לאמונה?

נפתח בהקדמה מספרו של ר' גדליה סגל שליט"א 'ילקוט מאמרי האמונה'. כתוב ביציאת מצרים שבני ישראל אכלו את הפסח בחיפזון. ורש"י מבאר 'בבהלה ובמהירות'. ויש להבין, מילא במהירות מובן שהיו צריכים להזדרז לצאת ממצרים ככתוב 'נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם', כמי שיוצאים לדרך. אך בהלה זו מה טיבה? ממי יש להם להיבהל, הלא פרעה עמד עליהם שייצאו כבר וא"כ כמה יש להם לפחד? ומבאר, כי דוד שבנ"י היו שקועים במ"ט שערי טומאה ועוד מעט קט היו נכנסים בשער הנון שמשם אין הצלה עוד. ועוד זה מניסיו של הקב"ה – כלומר זה עצמו שהגיעו לשער המ"ט זהו אחד מהניסים שעשה הקב"ה עם בני ישראל, כי לכאורה יש לתמוה וכן שואל הבעש"ט הק', מדוע היה הקב"ה צריך להורידם כ"כ למטה למ"ט שערי טומאה ומדוע לא מספיק שיירדו למ' שערים? אך הרעיון הוא שהקב"ה רוצה ללמד את בני"ו שיחיו כל הזמן בפחד הזה שהם על סף תהום ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו. וכבר אמר ר' אשר ז"ע 'שהפחד הכי גדול שיש לצדיק אמת שלא יגשם וישכח שום רגע מחייו שהקב"ה מחיה אותו'... משום שרגע אחד כזה כבר מחזיר אותו בחזרה לבחינה של מצרים.

א"כ מובן שהבהלה שכתב רש"י פירושה הפחד הזה שכל הזמן יחיו עם קשר בורא. כי ברגע שאדם לוקח לעצמו את הקרדיט הוא כבר חוזר למצרים וצריך שוב גאולה. וכמו כן אומר השפ"א על כן ישנם חמישים פעם בהם אנו אומרים במצוות שונות זכר ליציאת מצרים, כי זו נקודת הפתיחה לדרך של דבקות בה'. ובכל מצוה כדי שאדם לא יגשם אותה צריך להיזכר היכן היה? במ"ט שערי טומאה. והקב"ה הוציא אותו משם וזיכה אותו במצוות... וזו התשובה גם על מה ששאלנו מדוע היו צריכים להוריד אותם כ"כ למטה, משום שאם היה הקב"ה מוריד אותם רק למ' שערי טומאה, היה כל אחד אומר שמשער המ' ומטה שם אין מצב שהוא יפול כי יש לו את הכוחות. וכמשל – אם נגיד למישהו שהוא רוצח או כל דבר מוסרי אחר שאדם נורמלי לא עושה – הרי ברור שכל אדם יתנגד ולא יהיה מסוגל להמחיש לעצמו כזה מן משל. אך אנחנו לומדים כאן שכל אדם יכול להגיע ממש עד מ"ט שערי טומאה אלא שהקב"ה מצילו ושומר עליו. ובלשון השפ"א ז"ע מדוקדק מאוד שכותב, שכל יהודי צריך להיות מוכן ומזומן לכל חטא ולכל עון שלא יבוא על ידו, רק שהקב"ה מצילו...

בשם האור החיים הק' מובא, 'משכו וקחו לכם' משכו ידיכם מע"ז. ולכאורה מק' כיצד נכנס פה ע"ז? אלא כפי שבפסח אפי' משהו חמץ כבר אסור, כך כל שכחה הכי קטנה של הנהגת ה' יוצרת נתק כזה בבחינת ע"ז של מצרים.

מספרים ששאלו את הרב מבריסק זצ"ל מתי היתה מכת בכורות? ואם תאמר בחצות, כיצד נהיה דבר זה שהרי לפני חצות עדיין אין זה חצות ונקודת חצות עוברת חולפת ביעף? ענה הרב מבריסק: באמת אין אנו יודעים את הדקה הנכונה אך מה שברור הוא שלפני נקודת חצות כולם היו חיים, ולאחר חצות כולם היו מתים! עפ"ז אפשר לחזק גם הנקודה שביארנו כאן, כל זמן שאדם חי את האמת שלו שהוא חייב לעזר אלוק ממעל, אזי הוא מחוץ למצרים. אך בו ברגע שהוא מרשה לעצמו להתנתק מהסכנה באותו הרגע הוא כבר שוב במצרים, ואז צריך לעבור את התהליך של חטאתי או מכאבי נגדי תמיד כדי לחזור למצב של שיויתי ה' לנגדי תמיד...

עם ישראל היו כל שניה בפחד ובהלה שמא יחזרו למצב שהיו במצרים כמו אדם שעומד על סף התהום ובכל שניה הוא נזהר וחי את הסכנה שלו שיוכל ליפול לתהום. כמו כן בני ישראל אכלו את הפסח בחיפזון כזה של בהלה שהיא בהלה חיובית כי כשאדם חי את הסכנה, אז הוא יכול לחיות באמונה.

כל זה מבאר לנו שכשאדם חי את האמת של עצמו, כשהוא חי את הסכנה אז הוא יכול לחיות גם באמונה, אך כשאדם חושב שהוא יכול לבד לעשות ומגדל את עצמו בתורה מצוות ומעשים טובים ומסתובב בהרגשה של כחי ועוצם ידי, אז הוא לא חי את האמת וממילא הוא עמוק בתוך המצרים של עצמו וצריך חלילה לעבור מכות ותזכורות כדי לצאת משם בשנית. זה מה שמחדש הפרי הארץ ז"ע "והנה אמת ואמונה" – כשאדם חי את האמת יכול לבוא לאמונה. ששם הקב"ה

לא יתן לו ליפול. כי כל הנפילה באה כדי לתת לאדם תזכורת שהוא לא חי באמונה מחמת שלא חי באמת של עצמו. (המשך יבוא אי"ה)

"המופת היומי"

בהגדה של פסח אנו אומרים ז'יענונו – כמה שנאמר, וכן בשאר הפסוקים חוזר בעל ההגדה ואומר 'כמה שנאמר'. וההסבר לזה הוא, שכל פעם שעובר על האדם איזה משבר מחשבתו תמיד מובילה אותו לאמר, אילו הייתי נוהג אחרת לא הייתי מגיע למצב הזה. אך בעל ההגדה בא ללמדנו שאצל יהודי אין מקום למחשבה מסוג זה, שכל מטרתה היא להפיל את האדם עוד יותר. אלא יהודי צריך לומר לעצמו תמיד, ויענונו כמה שנאמר – הוי אומר מה שלא יעבור עליו זהו כעת רצון ה' ומכאן אני צריך ללמוד ולהתחזק ולהמשיך הלאה. כמה שנאמר המעבר שעובר עלי כבר כתוב מלמעלה והשבונות שמים הם ומה לנו להתעסק בהם, אלא רק לתת הכנעה ולהתקדם...

במהר"ל יש מהלך באמונה שמכאן כי כגויים ישנם כמה סוגי ע"ז. יש בהם שלא מאמינים כלל בכורא עולם הלילה. ויש מהם שמאמינים בכורא רק השאיר אותו להנהגת האדם ח"ו. וכן אמר פרעה, 'מי הוי"ה אשר אשמע בקולו', וכבר מובא בפרי הארץ ז"ע שפרעה ידע שיש בורא לעולם אך כבר בהשגחתו הפרטית ולכן אמר מי הוי"ה אשר אשמע בקולו מאחר וכאן אני הוא המחליט.

מסיים המהר"ל כי אנו צריכים להאמין שהקב"ה משגיח ומוליך אותנו בכל הפרטים, אך אין זה מספיק אלא גם יש להודות לו על כך. ההודאה לה' על כל פרט ופרט בין אם זה נראה לנו שזה טוב ובין אם לאו, הוא הבסיס להפנים את האמונה בקרבנו. והעצה להתחזק בענין זה היא לפרוט את מהלך החיים לפרוטות. וכמו שמספרים על הרב מקאליסק ז"ע שהשבוע חל יומא דהילולא שלו והיה תלמידו של הפרי הארץ ז"ע, פעם נכנס אליו יהודי מבוגר ונאנח על רוע מצבו. אמר לו: אם הנחת תפילין פעם אחת במשך כל שבועים שנות חיך, שווה לקב"ה לברוא את כל העולמות ואת כל הבריאה כולה... ומשל לזה אפשר לראות בהשמל שאנו משתמשים, ידוע כי החשמל אינו זורם באופן רציף כיחידה אחת של וולטים אלא מורכב מחלקיקים הנקראים 'פולסים'. וכל הזמן הפולסים מעבירים את החשמל, רק לנו נראה הדבר כיחידה אחת מגודל המהירות שמתבצעים הדברים. כמו"כ כל העולם מורכב ממיליוני יחידות של זמנים ופרטים, וע"כ כל דבר קטן שהאדם מנצל לראות שם כיצד הקב"ה משפיע ומנהיג אזי עי"ז הוא עושה את המוטל עליו ויכול להתחזק מזה להתקדם בעבודת ה'. וגם אם הוא לא מתנהג כראוי הנה כבר חלפה לה שניה זו וכעת יש לו שניה חדשה שמחכים משמים שיעשה בה טוב. ורק עצת היצר היא לראות הכל כיחידה אחת וא"כ כיצד יתכן שאני שפגמתי לפני שניה אעבוד כעת את הבורא בכל כוחי... אבל ההיפך הוא הנכון כשאדם שם אל ליבו שעל אף שהטא הקב"ה ממשיך להחיותו זו הסיבה הכי גדולה לכך שהוא לא רק יכול אלא חייב לחזור לעבודת הבורא ביתר שאת.

רמזה זו של עבודת ה' מלמד אותנו דוהמע"ה בפסוק 'כל הנשמה תהלל קה', על כל נשימה ונשימה תהלל קה. וכן בגמ' מובא 'המקדש אשה על מנת שהוא צדיק ונמצא רשע מקודשת'. ומבארת הגמ' את הטעם לכך, 'שמא עלה בליבו הרהור תשובה'. כלומר הרהור תשובה אחד מחזיר אותנו ממצאות של רשע לבחינה של צדיק, כאדם שנולד מחדש. השבוע הוא גם היא"צ של ר' יעקב ברקוביץ ז"ל מאנ"ש, והוא סיפר פעם שהיה אצל גרפולוג מומחה שאמר לו שאפשר לראות הבדל מהותי דרך כתב היד של אדם שאינו שומר תורה ומצוות לבין תקפוח שלאחר מכן כששב בתשובה, גם אם ההפרש הוא בדקות מספר.

בהמשך מהלכו של המהר"ל מובא בקשר למכות מצרים, כי המכות הם אות ומופת בהם הקב"ה מעורר את האדם לראות את יד ה' בהנהגת עולמו. וכמו הדוגמא שהבאנו מהחשמל, מכיון שאנו בעין גשמית מורגלים שהעולם הוא רצף אחד של אירועים, מסבב הקב"ה מופת כמו מכת דם וכדו' כדי לעורר את העם שלא יחשבו שעולם כמנהגו נוהג, אלא יש השגחה פרטית על כל פרט ופרט. כמו"כ גם היום יש לכל אחד את ה'מופת' היומי שהקב"ה עושה לו כדי להזכיר לו לחזור למסלול האמונה והדביקות בה'.

אך יש להדגיש על פי דברי הפרי הארץ בפרשת כי תשא, שהבהירות שאדם יכול לזכות לה בדביקותו בה', מותנית בהכנעה שאדם נותן כדי לזכות לבטל את ישותו מפני רצון השי"ת. כבר' כי תשא מדבר הפרה"א על הפסוק 'אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ה'". ויש להבין מדוע דווקא המשיל הפסוק את התורה ויראה לכסף? מכאן הפרי הארץ תחילה כי כדי להדביק שתי התיבות כסף צריכים קודם לגרר את מקום ההדבקה, שלא יישאר שם לכלוך וחלודה. ורק לאחר הגרירה יוכל להדבק בחוזק. משא"כ אם יישאר הכלוך אזי ההדבקה גם היא תהיה חלשה וטיפול אחרי זמן קצר. כמו כן ההכנעה, שכשאדם מכניע את עצמו לרצון הבורא הוא כביכול מגרר ומקלף מבשרו ומישותו את רצונותיו כדי להדבק בה', ורק ע"י זה יכול לקבל את הדביקות כראוי.

נבאר עוד על פי ההקדמה בספר דעת תבונות להרמח"ל שם מובא תקציר לכל הספר, ושם מבאר שהיסוד לכל היסודות הוא ג' פעמים אין שהקב"ה מנהיג בבריאה, וכדי להגיע לגילוי יהודי יתברך בעולם (כלשונו) יש לעבור ולשנן תחילה את ג' היסודות הללו, ואלו הם: א. אין שום שליט ומושל אלא הוא. וכמו הגמ' על אותו תנא שרצתה אשה פלונית להזיקו בכשפים ואמר לה, אין עוד מלבדו. ומבאר רש"י במקום שאמר לה, אם רצון ה' שיתקיים הכישוף הרי שיתקיים ואם לא לאו. וכן היום אנשים נוטים לברוח בצרותיהם לתלות אותם בעין רעה וכדו', אך העצה הכי טובה היא לזכור שהקב"ה מעורר אותנו אליו, ואין עוד מלבדו. ב. אין מנהיג בעולמו אלא הוא ואין אדם נוקף אצבעו למטה אלא אם כן מכריזין אליו מלמעלה. כלומר לא רק שהקב"ה נצמא בעולם אלא הוא גם משגיח עליו בפרטות. ג. אין מעכב על ידו ואין מונע לרצונו. כלומר שאין לקב"ה שום הגבלה לעשות כרצונו. האדם למשל אם טוב לב הוא אינו מסוגל לעשות רע לאיש. וכן אדם רע לא מסוגל לגרום טוב למישהו. משא"כ אצל השי"ת עושה כרצונו ואין לו את הגבלת הכלי כשלנו ולכן יכול לעשות טוב ליהודים ורע למצרים באותה פעולה... אם אדם חי עם שלושת כללים אלו מיד הוא שומע לרצון ה'. והסיבה היא כיון שנשמנו כמהה לחזור ולהדבק בצור מחצבתה, וזה רצון ה' שאנו על אף מה שמסתדר או לא מסתדר לנו נחפוץ להדבק בו.

בעת מובן מדוע דווקא נקט הפסוק לשון כסף, כי הלא לכאורה גם בעץ וכל דבר אחר יש בו את הכלל של לגרר את הכלוך לפני ההדבקה. אך הכסף הוא מלשון כיסופין שיש לנשמה להדבק בה, וכן רצון השי"ת הוא שאנו נכסוף להדבק בו... וכשאנו מורידים את החלודה על ידי שלושת היסודות של אין. אז זוכים לדביקות ראויה.

מסיים הרמב"ן ואומר כי זה כל הענין שהקב"ה מסובב את המופת על ידי נביא, כדי שיתחזק אצל כלל ישראל שלושת היסודות שדיברנו מהם. כי על ידי שרואים כלל ישראל שה' מדבר עם הנביא יודעים הם על אתר שהוא קיים. וכן הם יודעים שאין עוד מלבדו ואז כבר יכולים לשמוע לכל מה שמוציא הנביא מפיו בעניני תורה ומצוה...

פעם שאלו את ר' אשר זי"ע מדוע היתה תקופה שעשה מופתים גדולים ועצומים לאנשים כידוע לכולם שפעל ישועה לחשוכי בנים שכבר התייאשו מהם לחלוטין וכן בעניני כספים ועוד, ולאחר מכן פסק עם זה. ואמר, שכל הסיבה שעשה זאת הוא כדי לעורר את האנשים להיות באמונה ודביקות בה'. ורק בזכות שחיו כך נושעו בין בפרנסה ובין בבריאות ואכמ"ל. אך הבעיה החלה שכשקיבלו את הכסף או הילדים הלכו ממנו ושכחו מהאמונה... וא"כ אינו רוצה לעשות מופתים אם אין מהזיקים אחר כך באמונה. גם היום רואים דבר מופלא, שהתרבה לימוד התורה בעם ודקדוקי מצוות ברמה שלא היתה מזה דורות, אך אמנם כמה דביקות אנשים מגיעים בעקבות זה לה'...? וזה מה שמדגיש הרמב"ן שכוונת כל המצוות הן כדי שנאמין באלוקינו ונודה אליו שהוא בוראינו...

הפרי הארץ מבאר זאת בפרשת מקץ שאנו עדיין אוחזים בה, 'זהו ענין התפילה'. שם אדם יכול למדוד ולבחון את עצמו היכן הוא אוחז בעבודת השי"ת. האוהב ישראל השבוע בפר' בשלה מביא ביאור נפלא. הקב"ה אומר למשה רבנו 'מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו'... ידוע על פי הספרים הק' כי כל השפעה היורדת משמים אינה יורדת רק על ידי מסירות נפש של האדם. והטעם הוא כי הסטרא אחרא מנסה תמיד לקטרג על האדם כדי למנוע ממנו השפעות ולכן כשהאדם מוסר את נפשו מוריד את הקטרוג וכך מביא את ההשפעה. וכך אנו מוצאים בסדר התפילה, שעד שמונה עשרה אנו מעלים את ארבעת העולמות עשיה יצירה בריאה עד שמ"ע שהוא בעולם האצילות, ולאחר מכן מורידים את השפע בסיום התפילה מאשרי ובא לציון עד עלינו לשבח מאצילות לבריאה ליצירה ולעשיה, אך באמצע יש נפילת אפיים שהיא המסירות נפש שאדם מוריד את הראש כדי שיעבור ממנו הקטרוג, וכמו אותו מלך שחפץ בציפור מיוחדת במינה וסוף כל סוף הצליח ללכדה, ועשתה את עצמה מתה... וכשבא הרופא להוציאה כדי לבדוק מה אירע לה, פרח וברחה... כמו כן אנו מורידים את הראש מפני הס"א כדי שיעבור ולא יקטרג עלינו... ומובא בספרים שכשאדם צריך ישועה באיזה ענין, הקב"ה מביא עליו ניסיון של כעס. ואז הוא נבחן אם אינו כועס אלא נותן הכנעה גמורה לה' באותו ענין נחשב דבר זה למסירות נפש וזוכה לישועה.

זה ההסבר גם בקריעת ים סוף שם אמר ה' למשה ה' ילחם לכם ואתם תחרישון, ועל ידי שאתם תתנו הכנעה לה' במצב הזה ותכנסו לים במסירות נפש, אתם בעצמכם תגרמו לכך שיסור הקטרוג ותהיה קריעת ים סוף.

Daily Miracles

ד"ה בהגדה של פסח

In the Hagadah from Pesach, we say, "they afflicted us -- as it is written..." Also, in other posukim the Baal HaHagadah returns to the same phrase, "...as it is written..."

The explanation of this is that every time that some crisis comes to a person, his thoughts always bring him to say "If only I had acted differently I wouldn't have come to this situation."

But the Baal HaHagadah comes to tell us that for a Jewish person there is no place for this type of thought. The whole purpose of this kind of thinking is to push the person further down.

But a Jewish person needs to say to himself all the time, "they afflicted us -- as it is written..." That is to say that "whatever hasn't come to me is the Ratzon of Hashem at this time, and from now on, I will learn and make myself stronger, and continue on from here."

ד"ה מסיים המהר"ל

The Maharal finishes by saying that we need to believe that HaKadosh Boruch Hu watches over and leads us in our details. (the details of our lives). But that's not enough. We also need to have gratitude to Him for this. That gratitude to Hashem for each detail, whether that detail looks good to us or not, is the basis that internalizes emunah within us.

The advice for strengthening this *inyan* is to see the events of one's life as individual details.

It is told of HaRav of Kalisk, זי"ע, who was a talmid of the *Pri HaAretz*, זי"ע, that one time an elderly Jew came to him, sighing from the troubles of his life.

The Rav said to him, "If you put on tefillin even one time within all your 70 years, it was worthwhile for HaKadosh Boruch Hu to create all the worlds and all the Creation."

There is a parable applying to that in the electricity that we use. It's known that electricity doesn't flow continuously as a single unit of volts, but it is made up of particles called *pulses*. All the time, these pulses are transferring the electricity. But to us it seems like the thing is one unit because of the great speed with which the events are occurring.

Like this, all the world is composed of millions of individual "bits" of time and detail. And when a person utilizes every small thing to enable him to see how Ha Kodesh Boruch Hu watches over and directs it, he is then doing what is expected of him, and he is strengthened from it and able to go forward in his Avodas Hashem.

And even if he doesn't behave in a proper way, *that* second of time is already gone, and now he has a new second of time that Shamyim is waiting for him to do *good* within.

It's only the advice of the evil inclination that makes him see everything as one unit, one package, so that he thinks "How is it possible that I, who spoiled things one second ago, can now serve the Creator with all my strength?"

But the *opposite* is true. It is right that a person will put into his heart to know that even if he did a wrong thing, HaKadosh Boruch Hu continues to give him life. That is the main reason that he is not only then *able* to return to serving Hashem, but he is *obligated* to do it, now with even more energy.

ד"ה בחמשך מהלכו של המהר"ל

The Maharal continues, connecting what he said above to the plagues in Mitzraim. The plagues are signs and wonders with which HaKadosh Boruch Hu awakens the person to see the Hand of Hashem in the management of the world. As in the example of electricity, we are accustomed to experience the world as one continuous series of events. Because of that, HaKadosh Boruch Hu brought these wondrous plagues such as the plague of blood, etc., in order to rouse the nation from thinking that the world runs by itself. Rather, there is *השגחה פרטית* (Divine Supervision) over every single detail.

Similarly, also today, each person has his own personal daily miracles that HaKadosh Boruch Hu does for him, in order to remind him to return to the path of emunah and cleaving to Hashem.

It is important to bring out the words of the *Pri HaAretz* in Parshas Ki Tisa. He says there that the clarity which brings a person to be able to merit to cleaving to Hashem is conditional on the person's ability to submit himself and his personality to the Will of Hashem *Yisborach*.

In Parshas Ki Tisa, the *Pri HaAretz* speaks of the posuk, **אם תבקשנה כסף** – “If you seek it like silver, and search for it as for hidden treasures – then you will understand the awe of Hashem” (Mishlei 2:4-5).

Why does this posuk compare the Torah and *yirah* to money? The *Pri HaAretz* points out first that in order to join the coins together, it is necessary first to smooth the place where they will be joining, so that none of the dirt and rust will remain. Only after that will they be able to cleave to each other with strength that lasts. Otherwise, their connection will be weak and will fall apart after a short time.

Like this is **ההכנעה** – submission. When a person surrenders himself to the Will of the Creator, he is, so to speak, smoothing and peeling from his flesh and his personality his own will in order to cleave to Hashem. Only in this way is he able to receive the cleaving in a fitting way.

In his introduction to his sefer *Daas Tevunos*, the *Ramchal* brings a summary of the whole sefer. He explains there that the fundamental basis of the whole foundation is within three times that the word **אין** is used. In order to come to the exceptional revelation of Hashem's Presence in the world it is necessary to review these three foundations.

The first one is that **אין שום שליט ומושל אלא הוא** – there is no one who rules except Him...

Secondly, **אין מנהיג בעולמו אלא הוא ואין אדם נוקף אצבעו למטה אלא אם כן מכריזין אליו מלמעלה** – There is no leader in the world except Him and a person does not lift his finger below unless it was decreed for him from Above. That is to day that not only is HaKadosh Boruch Hu within the world but He supervises it in all its details.

Thirdly, **אין מעכב על ידו ואין מונע לרצונו** – There is no one who can push away or prevent His Will. That is to say that HaKadosh Boruch Hu has nothing limiting His Will...

If a person lives with these three rules he will immediately hear the Ratzon of Hashem. The reason is that his neshoma wants to return and cleave to the place it was hewn from. It is the Will of Hashem that whether or not things seem to be working out for us, we will desire to join with Him.

Now it is understandable why the posuk above from Mishlei uses the parable of **כסף** – money. Otherwise, it would seem that also wood or anything else would follow on the rule that it first has to be smoothed out from its dirt before it can cleave to another. But **כסף** is from the language of **ניסופין** – longing that the neshoma has to cleave to Him...When we remove the rust through these three foundations of **אין**, then we merit to the strong attachment that is appropriate...